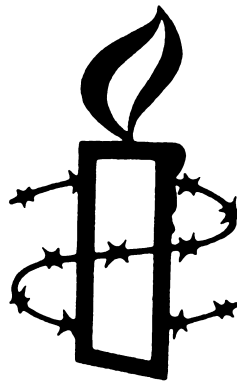

διεθνής αμνηστία

Ετήσια Έκθεση 2005

Δημοσιογραφικό υλικό

25 Μαΐου 2005

Ελληνικό Τμήμα, Σίνα 30, 106 72 Αθήνα, τηλ. 210-3631532, φαξ 210-3638016

<http://www.amnesty.org.gr/>, email: info@amnesty.org.gr

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ - ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2005

ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. Δελτίο Τύπου	
Επικίνδυνο νέο πρόγραμμα.....	1,2
B. Πρόλογος Ετήσιας Έκθεσης: Το πρόγραμμα που χρειάζεται ο κόσμος σήμερα (μήνυμα από την Αϊρίν Χαν, Γενική Γραμματέα)	1,2,3,4
Γ. Ελλάδα (αναλυτικά).....	1,2,3,4
Δ. Περιλήψεις κατά ήπειρο	
Αμερική - Περίληψη.....	2-6
Ασία & Ειρηνικός Ωκεανός - Περίληψη	7-10
Αφρική - Περίληψη	11-15
Ευρώπη & Κεντρική Ασία - Περίληψη.....	16-20
Μέση Ανατολή & Βόρεια Αφρική - Περίληψη	21-25

*Σημείωση: τα παραπάνω κείμενα είναι αυτοτελή,
γι' αυτό το καθένα έχει δική του αρίθμηση σελίδων*

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Ετήσια Έκθεση 2005: Επικίνδυνο νέο πρόγραμμα

Οι κυβερνήσεις προδίδουν την υπόσχεσή τους για μια παγκόσμια τάξη βασισμένη στα ανθρώπινα δικαιώματα και ακολουθούν ένα επικίνδυνο νέο πρόγραμμα, δήλωσε σήμερα η Διεθνής Αμνηστία παρουσιάζοντας την ετήσια αποτίμησή της για τα ανθρώπινα δικαιώματα ανά την υφήλιο.

Στην ομιλία της κατά την παρουσίαση της *Ετήσιας Έκθεσης 2005 της Διεθνούς Αμνηστίας*, η Γενική Γραμματέας της οργάνωσης, Αϊρίν Χαν, είπε ότι οι κυβερνήσεις δεν κατάφεραν να επιδείξουν ηγεσία βασισμένη σε αρχές και πρέπει να λογοδοτήσουν.

«Οι κυβερνήσεις προδίδουν τις υποσχέσεις τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ένα νέο πρόγραμμα είναι στα σκαριά, χρησιμοποιεί τη φρασεολογία της ελευθερίας και της δικαιοσύνης για να ακολουθήσει πολιτικές φόβου και ανασφάλειας. Το πρόγραμμα αυτό περιλαμβάνει κυνικές απόπειρες επαναπροσδιορισμού και 'αποστείρωσης' των βασανιστηρίων», δήλωσε η Αϊρίν Χαν.

Αυτό το νέο πρόγραμμα, σε συνδυασμό με την αδιαφορία και την παράλυση της διεθνούς κοινότητας, πρόδωσε καθ' όλο το 2004 αναρίθμητες χιλιάδες ανθρώπους σε καταστάσεις ανθρωπιστικής κρίσης και σε ξεχασμένες συρράξεις.

Στο Νταρφούρ, η σουδανική κυβέρνηση γέννησε μια καταστροφή για τα ανθρώπινα δικαιώματα και η διεθνής κοινότητα έκανε πολύ λίγα πράγματα και πολύ αργά για να αντιμετωπίσει την κρίση, προδίδοντας εκατοντάδες χιλιάδες ανθρώπους.

Στην Αϊτή επιτράπηκε σε άτομα που ευθύνονται για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων να αναρριχηθούν ξανά σε θέσεις εξουσίας. Στην ανατολική Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό δεν υπήρξε καμία ουσιαστική αντίδραση στους συστηματικούς βιασμούς δεκάδων χιλιάδων γυναικών, παιδιών, ακόμα και νηπίων. Το Αφγανιστάν, παρά τη διεξαγωγή εκλογών, διολίσθησε ακόμα βαθύτερα σε έναν φαύλο κύκλο ανομίας και αστάθειας. Στο Ιράκ η βία πήρε ενδημικό χαρακτήρα.

Σε εθνικό επίπεδο, οι κυβερνήσεις πρόδωσαν τα ανθρώπινα δικαιώματα με τρομακτικό κόστος για τους απλούς ανθρώπους. Ρώσοι στρατιώτες αναφέρθηκε ότι βασάνισαν, βίασαν και κακοποίησαν σεξουαλικά Τσετσένες αιμωρητί. Η κυβέρνηση της Ζιμπάμπουε χειραγώγησε για πολιτικούς λόγους τις ελλείψεις τροφίμων.

Η προδοσία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τις κυβερνήσεις συνοδεύτηκε από όλο και πιο φρικτές πράξεις τρομοκρατίας καθώς ένοπλες ομάδες έφτασαν σε νέο κατόντημα κτηνωδίας.

«Ο τηλεοπτικός αποκεφαλισμός αιχμαλώτων στο Ιράκ, η σύλληψη περισσότερων από χιλίων ανθρώπων ως ομήρων, μεταξύ των οποίων εκατοντάδες παιδιά σε ένα σχολείο στο Μπεσλάν, και ο σφαγιασμός εκατοντάδων επιβατών τρένων στη Μαδρίτη, συγκλόνισαν την υφήλιο. Κι όμως οι κυβερνήσεις δεν κατορθώνουν να αντικρίσουν κατά πρόσωπο την έλλειψη επιτυχίας στην αντιμετώπιση της τρομοκρατίας και επιμένουν σε αποτυχημένες αλλά πολιτικά βολικές στρατηγικές. Τέσσερα χρόνια μετά την 11^η Σεπτεμβρίου, η υπόσχεση ότι θα κάνουν τον κόσμο ασφαλέστερο παραμένει κενή», υπογράμμισε η κ. Χαν.

Οι απόπειρες της κυβέρνησης των ΗΠΑ να αποδυναμώσει την απόλυτη απαγόρευση των βασανιστηρίων με νέες πολιτικές και με οιονεί διαχειριστική φρασεολογία, όπως «χειραγώγηση του περιβάλλοντος», «στάσεις άγχους» και «αισθητηριακή χειραγώγηση», ήταν μία από τις πιο επιβλαβείς επιθέσεις κατά των παγκόσμιων αξιών.

Παρά την επανειλημμένη χρήση της φρασεολογίας της δικαιοσύνης και της ελευθερίας από την κυβέρνηση των ΗΠΑ, υπήρξε τεράστιο χάσμα ανάμεσα στις ρητορείες και την πραγματικότητα. Το χάσμα αυτό αναδείχθηκε περίτρανα από τη στιγμή που δεν διενέργησε πλήρη και ανεξάρτητη έρευνα για τα φρικτά βασανιστήρια και κακομεταχείριση κρατουμένων από Αμερικανούς στρατιώτες στη φυλακή Αμππού Γκράιμπ του Ιράκ και δεν κατέστησε υπόλογους ανώτερους αξιωματούχους.

«Οι ΗΠΑ, ως η ασυναγώνιστη πολιτική, στρατιωτική και οικονομική υπερδύναμη, δίνουν τον τόνο για τη συμπεριφορά των κυβερνήσεων παγκοσμίως. Όταν η ισχυρότερη χώρα του κόσμου περιπαίζει το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα, δίνει την άδεια στις υπόλοιπες να διαπράττουν καταπατήσεις ατιμωρητί», επισήμανε η Αϊρίν Χαν.

Πολλές κυβερνήσεις επέδειξαν συγκλονιστική περιφρόνηση για το κράτος δικαίου. Η Νιγηρία χορήγησε άσυλο στον Τσαρλς Τέιλορ, πρώην Πρόεδρο της Λιβερίας, παρ' όλο που καταζητείται για φόνους, ακρωτηριασμούς και βιασμούς. Η κατασκευή φράχτη από το Ισραήλ μέσα στην κατεχόμενη Δυτική Όχθη περιφρόνησε τη γνωμοδότηση του Διεθνούς Δικαστηρίου ότι κάτι τέτοιο παραβιάζει το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο. Σε πλήθος χωρών πραγματοποιήθηκαν αυθαίρετες συλλήψεις και άδικες δίκες με βάση νομοθεσία περί ασφαλείας.

Κατά το 2004 υπήρξαν επίσης σημάδια ελπίδας, σύμφωνα με την κ. Χαν.

Ανάμεσα στις νομικές προκλήσεις απέναντι σε αυτό το νέο πρόγραμμα ήταν οι αποφάσεις του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ για τους κρατουμένους του Γουαντάναμο, καθώς και η απόφαση του βρετανικού Δικαστηρίου των Λόρδων για την επ' αόριστον κράτηση «υπόπτων τρομοκρατίας» χωρίς απαγγελία κατηγορίας.

Στη δημόσια πίεση συγκαταλέχθηκαν η αυθόρμητη διαδήλωση εκατομμυρίων ανθρώπων στην Ισπανία κατά των βομβιστικών επιθέσεων της Μαδρίτης, οι λαϊκές εξεγέρσεις στη Γεωργία και την Ουκρανία και η αναπτυσσόμενη συζήτηση για πολιτικές αλλαγές στη Μέση Ανατολή.

«Όλο και περισσότερο, η διπροσωπία των κυβερνήσεων και η κτηνωδία των ένοπλων ομάδων αμφισβητούνται – από δικαστικές αποφάσεις, λαϊκή αντίσταση, δημόσια πίεση και πρωτοβουλίες για μεταρρύθμιση των Ηνωμένων Εθνών. Η πρόκληση για το κίνημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι να συγκεντρώσει τη δύναμη της κοινωνίας των πολιτών και να πιέσει τις κυβερνήσεις να εκπληρώσουν τις υποσχέσεις τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα», κατέληξε η Αϊρίν Χαν.

F Η Ετήσια Έκθεση 2004 σε ηλεκτρονική μορφή: <http://www.amnesty.org/ailib/aireport/index.html>

F Δημοσιογραφικό υλικό για την Ετήσια Έκθεση σε ηλεκτρονική μορφή, περιλαμβανομένου του οπτικοακουστικού ειδησεογραφικού υλικού: <http://news.amnesty.org>

Ετήσια Έκθεση 2005 της Διεθνούς Αμνηστίας

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Μήνυμα από την Αϊρίν Χαν, Γ.Γ. της Διεθνούς Αμνηστίας

Τον προηγούμενο Σεπτέμβριο, σε έναν προχειροφτιαγμένο καταυλισμό έξω από το Ελ Τζεγιένα στο Νταρφούρ του Σουδάν, άκουσα μια γυναίκα να μας περιγράφει την επίθεση που δέχτηκε το χωριό της από την πολιτοφυλακή, που υποστηριζόταν από την κυβέρνηση. Ήταν τόσο πολλοί οι άνδρες που σκοτώθηκαν, που δεν έμεινε κανείς για να θάψει τους νεκρούς, και έτσι το θλιβερό αυτό καθήκον αναγκάστηκαν να το αναλάβουν οι γυναίκες. Άκουσα νεαρά κορίτσια που τα βίασαν οι πολιτοφύλακες και στη συνέχεια τα εγκατέλειψαν οι ίδιοι τους οι κοινότητες. Άκουσα άνδρες που έχασαν τα πάντα, εκτός από την αξιοπρέπειά τους. Απλοί άνθρωποι, αγρότες, που μπορεί να μην καταλάβαιναν τις λεπτές αποχρώσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, γνώριζαν όμως πολύ καλά τι σημαίνει «δικαιοσύνη». Αυτοί οι άνθρωποι δεν μπορούσαν να καταλάβουν γιατί ο κόσμος δεν συγκινήθηκε από τα βάσανά τους ώστε να κάνει κάτι.

Ήταν ένα ακόμη παράδειγμα του φονικού συνδυασμού της αδιαφορίας, της διάβρωσης και της ατιμωρησίας που χαρακτηρίζει το τοπίο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σήμερα. Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι απλώς μια υπόσχεση που δεν εκπληρώθηκε, είναι μια υπόσχεση που προδόθηκε.

Πάρτε για παράδειγμα τα οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα και την αποτυχία να προχωρήσουμε από τις ρητορείες στην πραγματικότητα. Παρά τις υποσχέσεις της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των διεθνών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ότι κάθε άνθρωπος δικαιούται να έχει επαρκές βιοτικό επίπεδο και πρόσβαση σε τροφή, νερό, στέγη, παιδεία, εργασία και υγειονομική περίθαλψη, σήμερα περισσότεροι από ένα δισεκατομμύριο άνθρωποι δεν έχουν καθαρό νερό, 121 εκατομμύρια παιδιά δεν πηγαίνουν σχολείο, οι περισσότεροι από τους 25 εκατομμύρια ανθρώπους που πάσχουν από HIV/AIDS στην Αφρική δεν έχουν πρόσβαση σε υγειονομική περίθαλψη, και μισό εκατομμύριο γυναίκες πεθαίνουν κάθε χρόνο κατά την εγκυμοσύνη ή τον τοκετό. Οι φτωχοί έχουν επίσης περισσότερες πιθανότητες να πέσουν θύματα της εγκληματικότητας και της αστυνομικής βαρβαρότητας.

Τον Σεπτέμβριο του 2000 οι παγκόσμιοι ηγέτες, με κεντρικό νήμα τα ανθρώπινα δικαιώματα, υιοθέτησαν τη Διακήρυξη της Χιλιετίας και τους Αναπτυξιακούς Στόχους της Χιλιετηρίδας. Έθεσαν συγκεκριμένους και επιτεύξιμους στόχους ως το 2015, οι οποίοι καλύπτουν θέματα όπως το HIV/AIDS, ο αναλφαβητισμός, η φτώχεια, η παιδική και μητρική θνησιμότητα, η αναπτυξιακή βοήθεια. Αλλά η πρόοδος των Στόχων είναι οδυνηρά αργή και αξιοθρήνητα ανεπαρκής. Δεν είναι δυνατόν να επιτευχθούν χωρίς σταθερή αφοσίωση στον ίσο σεβασμό όλων ανεξαιρέτως των ανθρωπίνων δικαιωμάτων: οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών, καθώς και αστικών και πολιτικών.

Είναι συγκλονιστική η αδιαφορία, η απάθεια και η ατιμωρησία που επιτρέπουν να διαιωνίζεται η βία ενάντια σε εκατομμύρια γυναίκες. Υπάρχουν χώρες σε όλον τον κόσμο όπου οι γυναίκες υφίστανται πολλές μορφές βίας, μεταξύ των οποίων ακρωτηριασμό των γεννητικών οργάνων, βιασμούς, ξυλοδαρμό από τους συντρόφους τους και φόνους στο όνομα της τιμής. Χάρη στις προσπάθειες των γυναικείων οργανώσεων, υπάρχουν πλέον διεθνείς συνθήκες και μηχανισμοί, νόμοι και πολιτικές που έχουν σχεδιαστεί για την προστασία των γυναικών, αλλά ακόμα υπολείπονται πολύ από το αναγκαίο. Επιπλέον, υπάρχει πραγματικός κίνδυνος σπασμωδικών αντιδράσεων από συντηρητικά και φονταμενταλιστικά στοιχεία.

Τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών δεν είναι το μόνο θύμα της επέλασης κατά των θεμελιωδών αξιών που συνταράσσει τον κόσμο των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεν υπάρχει

καταστροφικότερη έκφανση αυτής τις επέλασης απ' ό,τι οι προσπάθειες της κυβέρνησης των ΗΠΑ να αποδυναμώσουν την απόλυτη απαγόρευση των βασανιστηρίων.

Το 1973 η Διεθνής Αμνηστία εξέδωσε την πρώτη της έκθεση για τα βασανιστήρια¹. Διαπίστωνε ότι: «τα βασανιστήρια θεριεύουν με τη μυστικότητα και την ατιμωρησία. Τα βασανιστήρια σηκώνουν κεφάλι όταν εξουδετερώνονται οι νομικοί φραγμοί εναντίον τους. Τα βασανιστήρια τρέφονται από τις διακρίσεις και το φόβο. Τα βασανιστήρια κερδίζουν έδαφος όταν η επίσημη καταδίκη τους δεν είναι απόλυτη». Οι εικόνες των κρατουμένων των ΗΠΑ στο Αμπού Γκράιμπ στο Ιράκ δείχνουν ότι αυτό που ίσχυε 30 χρόνια πριν, συνεχίζει να ισχύει και σήμερα.

Παρά τη σχεδόν καθολική κατακραυγή που προκλήθηκε από τις φωτογραφίες του Αμπού Γκράιμπ και παρά τα στοιχεία που δείχνουν ότι αυτές οι πρακτικές εφαρμόζονται και σε άλλους κρατουμένους των ΗΠΑ στο Αφγανιστάν, το Γουαντάναμο και αλλού, ούτε η αμερικανική κυβέρνηση ούτε το αμερικανικό Κογκρέσσο έχουν ζητήσει πλήρη και ανεξάρτητη έρευνα.

Αντ' αυτού η αμερικανική κυβέρνηση έκανε τα αδύνατα δυνατά για να περιορίσει την εφαρμογή της Συνθήκης της Γενεύης και να «επαναπροσδιορίσει» τα βασανιστήρια. Προσπάθησε να δικαιολογήσει τη χρήση καταναγκαστικών ανακριτικών τεχνικών, την πρακτική της κράτησης «κρατουμένων φάντασμα» (ανθρώπων που κρατούνται μυστικά χωρίς επαφή με τον έξω κόσμο) και την «απόδοση» ή παράδοση κρατουμένων σε τρίτες χώρες που είναι γνωστό ότι χρησιμοποιούν βασανιστήρια. Τα κρατητήρια στον κόλπο του Γουαντάναμο έχουν γίνει το γκούλαγκ των καιρών μας, εδραιώνοντας την πρακτική της αυθαίρετης και επ' αόριστον κράτησης κατά παράβαση του διεθνούς δικαίου. Οι δίκες από στρατιωτικές επιτροπές είναι παρωδία της δικαιοσύνης και της δικονομίας.

Οι ΗΠΑ, ως η ασυναγώνιστη πολιτική, στρατιωτική και οικονομική υπερδύναμη, δίνουν τον τόνο για τη συμπεριφορά των κυβερνήσεων παγκοσμίως. Όταν η ισχυρότερη χώρα στον κόσμο περιπαίζει το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα, δίνει την άδεια στις υπόλοιπες να διαπράττουν καταπατήσεις ατιμωρητή και θρασύτατα. Από το Ισραήλ μέχρι το Ουζμπεκιστάν, από την Αίγυπτο μέχρι το Νεπάλ, οι κυβερνήσεις αφήφισαν απροκάλυπτα τα ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο στο όνομα της εθνικής ασφάλειας και της αντιπρομοκρατίας.

Πριν από εξήντα χρόνια, από τις στάχτες του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου, ξεπήδησε μια νέα τάξη πραγμάτων, που έθετε ως πρωταρχικούς στόχους των Ηνωμένων Εθνών τον σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα, παράλληλα με την ειρήνη, την ασφάλεια και την ανάπτυξη. Σήμερα, τα Ηνωμένα Έθνη εμφανίζονται ανίκανα και απρόθυμα να καταστήσουν υπόλογα τα κράτη-μέλη τους.

Το πιο πρόσφατο περιστατικό παράλυσης ήταν όταν το Συμβούλιο Ασφαλείας των Ηνωμένων Εθνών δεν κατάφερε να συγκεντρώσει την απαραίτητη βούληση για να προβεί σε αποτελεσματικές ενέργειες για το Νταρφούρ. Σε αυτήν την περίπτωση, ήταν δέσμιο των πετρελαϊκών συμφερόντων της Κίνας και του εμπορίου όπλων της Ρωσίας. Η έκβαση είναι ότι οι παρατηρητές της Αφρικανικής Ένωσης, που δεν διαθέτουν τα απαραίτητα εφόδια, στέκονται ανήμποροι μάρτυρες εγκλημάτων πολέμου και εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας. Μένει να δούμε αν το Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε. θα κάνει πράξη τη σύσταση της Διεθνούς Εξεταστικής Επιτροπής να παραπέμψει το Νταρφούρ στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο.²

Η Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Η.Ε. έχει καταντήσει φόρουμ διαπραγμάτευσης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πέρυσι η Επιτροπή απάλλαξε το Ιράκ από τον ενδελεχή έλεγχο, δεν κατάφερε να συμφωνήσει ενέργειες για τη Ζιμπάμπουε, το Νεπάλ ή την Τσετσενία και αποσιώπησε το ζήτημα του Κόλπου του Γουαντάναμο.

Σε εθνικό επίπεδο, η ικανότητα του κράτους να προστατεύσει τα ανθρώπινα δικαιώματα διέρχεται κρίση. Σε ορισμένα μέρη, τις ζωές των ανθρώπων εξουσιάζουν ένοπλες ομάδες –πολέμαρχοι, συμμορίες κακοποιών ή αρχηγοί συγγενικών ομάδων. Σε πολλές χώρες η διακυβέρνηση έχει υπονομευθεί από τη διαφθορά, την κακοδιαχείριση, την κατάχρηση εξουσίας και την πολιτική βία. Σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία, τους όρους θέτουν όλο και περισσότερο οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες, τα διεθνή χρηματοοικονομικά ιδρύματα και οι μεγάλες επιχειρήσεις. Κι

¹ Σημείωση: Η έκθεση αφορούσε τα βασανιστήρια από τα όργανα της επταετούς δικτατορίας στην Ελλάδα.

² Μετά τη συγγραφή του κειμένου, συγκεκριμένα στις 31 Μαρτίου 2005 με την Απόφαση 1593, το Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε. όντως ακολούθησε τη σύσταση της Διεθνούς Εξεταστικής Επιτροπής και παρέπεμψε το Νταρφούρ στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο, χορήγησε όμως ταυτόχρονα ασυλία στα μέλη της διεθνούς ειρηνευτικής δύναμης.

όμως, ελάχιστοι είναι οι μηχανισμοί για να αντιμετωπιστεί ο αντίκτυπος που έχουν στα ανθρώπινα δικαιώματα, και ακόμα λιγότερα τα κατάλληλα συστήματα λογοδοσίας.

Έχει έρθει η ώρα να αξιολογήσουμε εκ νέου με νηφαλιότητα τι πρέπει να γίνει για να αναζωογονηθεί το σύστημα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και η πίστη μας στις άφθαρτες αξίες του. Αυτή είναι η σημασία των αποφάσεων του Ανωτάτου Δικαστηρίου των ΗΠΑ για τους κρατούμενους του Γουαντάναμο και του βρετανικού Δικαστηρίου των Λόρδων για την επί' αόριστον κράτηση «υπόπτων τρομοκρατίας» χωρίς απαγγελία κατηγορίας ή δίκη. Αυτό είναι το μήνυμα της αυθόρμητης και ογκώδους διαδήλωσης εκατομμυρίων ανθρώπων στην Ισπανία για τις βομβιστικές επιθέσεις της Μαδρίτης, των λαϊκών εξεγέρσεων στη Γεωργία και την Ουκρανία, της αναπτυσσόμενης συζήτησης για αλλαγές στη Μέση Ανατολή.

Αλλά και στο εσωτερικό του Ο.Η.Ε, ο διορισμός νέου Ύπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα το 2004, καθώς και η έκθεση που ζήτησε ο Γενικός Γραμματέας από μια Επιτροπή Υψηλού Επιπέδου για τις Απειλές, τις Προκλήσεις και την Αλλαγή, δημιούργησαν περιβάλλον ευνοϊκό για τη μεταρρύθμιση και την ανανέωση του συστήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Αυτή η διεργασία πρέπει να είναι βασισμένη σε κοινές αξίες και στόχους, στο κράτος δικαίου και όχι στην αυθαίρετη δύναμη, στην παγκόσμια συνεργασία και όχι στον μονομερή τυχοδιωκτισμό.

Η αξιοπιστία του διεθνούς συστήματος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξαρτάται από την ικανότητά του να επιβεβαιώσει την πρωτοκαθεδρία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον κεντρικό τους ρόλο για την αντιμετώπιση ολόκληρου του φάσματος απειλών προς τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια. Η πρόκληση για την ηγεσία των Η.Ε και των κρατών-μελών είναι σαφής:

- Επιβεβαιώστε ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα ενσαρκώνουν τις κοινές αξίες και τα οικουμενικά πρότυπα της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, της ισότητας και της δικαιοσύνης. Αναγνωρίστε τα ως τη βάση της κοινής μας ασφάλειας και όχι ως εμπόδιο σε αυτήν.
- Αντισταθείτε σε όλες τις προσπάθειες να μετριαστεί η απόλυτη απαγόρευση των βασανιστηρίων και της σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης. Τα βασανιστήρια είναι παράνομα και ηθικά κατακριτέα. Αποκτηνώνουν το θύμα και το δράστη. Αποτελούν την έσχατη διαφθορά της ανθρωπίνης υπόστασης. Εάν η διεθνής κοινότητα επιτρέψει να διαβρωθεί αυτός ο θεμελιώδης στυλοβάτης, δεν μπορεί να ελπίζει ότι θα περισώσει τα υπόλοιπα.
- Καταδικάστε απερίφραστα τις καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από εκείνους που οδήγησαν την ανθρωπότητα σε νέα όρια κτηνωδίας και βαναυσότητας, ανατινάζοντας τρένα στη Μαδρίτη στη Μαδρίτη, συλλαμβάνοντας ομήρους μαθητές στο Μπεσλάν, αποκεφαλίζοντας μέλη ανθρωπιστικών οργανώσεων στο Ιράκ, αλλά τηρήστε σταθερή στάση όσον αφορά την ευθύνη των κυβερνήσεων τους οδηγήσουν στη δικαιοσύνη μέσα στο πλαίσιο του κράτους δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων είναι το καλύτερο αντίδοτο κατά της «τρομοκρατίας».
- Μειώστε το έλλειμμα ατιμωρησίας και λογοδοσίας ως προς τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε εθνικό επίπεδο, η πλήρης και ανεξάρτητη διερεύνηση της χρήσης βασανιστηρίων και άλλων μορφών καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τους Αμερικανούς κρατικούς λειτουργούς θα συμβάλει τα μέγιστα προκειμένου να αποκατασταθεί η πεποίθηση ότι η αληθινή δικαιοσύνη δεν γνωρίζει διπλά μέτρα και σταθμά. Σε διεθνές επίπεδο, το Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο πρέπει να υποστηριχθεί ώστε να αναδειχθεί σε αποτελεσματικό παράγοντα αποτροπής των συγερών εγκλημάτων και σε αποτελεσματικό μοχλό προώθησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Αφουγκραστείτε τις φωνές των θυμάτων, και αποκριθείτε στις κραυγές τους που ζητούν δικαιοσύνη. Τα μέλη του Συμβουλίου Ασφαλείας των Η.Ε. πρέπει να δεσμευθούν να μη χρησιμοποιούν βέτο σε ζητήματα γενοκτονίας, εγκλημάτων κατά της ανθρωπότητας και εγκλημάτων πολέμου ή άλλων μεγάλης κλίμακας καταπατήσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Θα πρέπει να προωθήσουν διεθνή συνθήκη καθώς και άλλα μέσα για τον έλεγχο του εμπορίου όπλων μικρού διαμετρήματος, που κάθε χρόνο αφαιρούν μισό εκατομμύριο ανθρώπινες ζωές.
- Αναμορφώστε ριζικά και άμεσα τον μηχανισμό των Η.Ε. για τα ανθρώπινα δικαιώματα προκειμένου να βελτιωθεί η νομιμοποίηση, η αποδοτικότητα και η αποτελεσματικότητά τους. Ειδικότερα, ενισχύστε την ικανότητα των Η.Ε. και των περιφερειακών οργανισμών να προ-

στατεύουν τους ανθρώπους που διατρέχουν κίνδυνο καταπάτησης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

- Συνδέστε την επίτευξη των ποσοτικά διατυπωμένων Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας με την ποιοτική επίτευξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ιδιαίτερα των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων και της ισότητας των γυναικών. Φροντίστε να ενταχθούν οι εταιρικοί και χρηματοοικονομικοί παράγοντες στο πλαίσιο λογοδοσίας για τα ανθρώπινα δικαιώματα.
- Προστατεύστε τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που όλο και περισσότερο απειλούνται και χαρακτηρίζονται ανατρεπτικά στοιχεία. Ο χώρος για τη φιλελεύθερη σκέψη συρρικνώνεται, ενώ η μισαλλοδοξία βρίσκεται σε άνοδο. Επαγρυπνείτε στην προστασία της κοινωνίας των πολιτών, επειδή η επιδίωξη της ελευθερίας βασίζεται σε αυτήν τόσο, όσο και στο κράτος δικαίου, στο ανεξάρτητο δικαστικό σώμα, στα ελεύθερα μέσα ενημέρωσης και στις εκλεγμένες κυβερνήσεις.

Θα λάβουν άραγε υπ' όψη τους οι κυβερνήσεις και τα Η.Ε. αυτό το πρόγραμμα; Τώρα περισσότερο από ποτέ θα πρέπει οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων να παίξουν το ρόλο τους, κινητοποιώντας την κοινή γνώμη για να ασκήσει πίεση στις κυβερνήσεις και στους διεθνείς οργανισμούς. Κατά τη διάρκεια του 2004, η λαϊκή κινητοποίηση για δύο άκρως διαφορετικά συμβάντα, για τα θύματα των βομβιστικών επιθέσεων της Μαδρίτης και για τα θύματα του τσουνάμι στον Ινδικό Ωκεανό, φανέρωσε τη δύναμη που έχουν οι απλοί άνθρωποι να προωθήσουν την ελπίδα αντί του φόβου, τη δράση αντί της απραξίας και την αλληλεγγύη αντί της αδιαφορίας. Η Διεθνής Αμνηστία πιστεύει ότι οι συνηθισμένοι άνθρωποι έχουν τη δύναμη να επιφέρουν την ασυνήθιστη αλλαγή, γι' αυτό με τα μέλη και τους υποστηρικτές μας συνεχίζουμε το 2005 να αγωνιζόμαστε για δικαιοσύνη και ελευθερία για όλους. Παραμένουμε αθεράπευτοι συνωμότες της ελπίδας.

Ετήσια Έκθεση 2005 της Διεθνούς Αμνηστίας

ΕΛΛΑΔΑ

Γεγονότα που καταγράφηκαν κατά το 2004

Θανατική ποινή: Έχει καταργηθεί για όλα τα εγκλήματα

Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο: Έχει επικυρωθεί

Σύμβαση Ηνωμένων Εθνών για τις Γυναίκες και Προαιρετικό Πρωτόκολλο: Έχουν επικυρωθεί

Καταγγέλθηκε κακομεταχείριση μεταναστών από συνοροφύλακες και από αστυνομικούς σε αστικά κέντρα. Οι συνθήκες κράτησης των μεταναστών χωρίς έγγραφα και των αιτούντων άσυλο ήταν κακές. Διεξήχθησαν δίκες που σχετίζονταν με κακομεταχείριση γυναικών, μελών μειονοτήτων και αλλοδαπών από αστυνομικούς. Διατυπώθηκαν ανησυχίες για τις συνθήκες κράτησης στις φυλακές Κορυδαλλού. Οι διακρίσεις στη μεταχείριση των Ρομά συνεχίστηκαν. Οι αντιρρησίες συνείδησης συνέχισαν να αντιμετωπίζουν την απειλή φυλάκισης. Τον Νοέμβριο η ελληνική Βουλή ενέκρινε την επικύρωση του 13^{ου} Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καταργώντας έτσι τη θανατική ποινή για όλα τα εγκλήματα.

Γενικές πληροφορίες

Στις εκλογές του Μαρτίου νίκησε το κόμμα Νέα Δημοκρατία, τερματίζοντας 11 χρόνια διακυβέρνησης από το Πανελλήνιο Σοσιαλιστικό Κίνημα (ΠΑΣΟΚ).

Τον Αύγουστο, η Ελλάδα φιλοξένησε τους θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες 2004. Υπήρξαν αναφορές για αναγκαστικές εκδιώξεις οικογενειών Ρομά από χώρους που προορίζονταν για κατασκευαστικά έργα υποδομής και δόμησης που σχετίζονταν με τους Ολυμπιακούς, καθώς και ανησυχίες ότι τα μέτρα ασφαλείας που εφαρμόστηκαν σε σχέση με τους αγώνες υπονόμειναν τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Μεταχείριση προσφύγων και μεταναστών

Υπήρξαν ανησυχίες ότι ορισμένες πρακτικές λιμενοφυλάκων και αστυνομικών, περιλαμβανομένων συνοριοφυλάκων, που αποσκοπούσαν να αποθαρρύνουν μετανάστες χωρίς έγγραφα ώστε να μην εισέλθουν σε ελληνικό έδαφος, παραβίαζαν τα διεθνή πρότυπα. Τέτοιες πρακτικές περιλάμβαναν αναχαίτιση στα τουρκικά σύνορα και άμεση απέλαση, άρνηση παραλαβής αιτήσεων ασύλου, καθώς και παράλειψη διάθεσης τέτοιων αιτήσεων στους μετανάστες.

Τον Αύγουστο, μετανάστες που είχαν κρατηθεί επί τρεις μήνες στη Σάμο ανέφεραν συνθήκες κράτησης που αντίβαιναν στα διεθνή πρότυπα. Ανησυχίες διατύπωσε επίσης η Ύπατη Αρμοστεία των Ηνωμένων Εθνών για τους Πρόσφυγες (UNHCR) μετά από επίσκεψη στο κέντρο κράτησης. Τον Σεπτέμβριο, 10 μετανάστες αναφέρθηκε ότι υπέστησαν κακομεταχείριση από μέλη των ειδικών δυνάμεων στο Φαρμακονήσι.

Στις 15 Οκτωβρίου, πέντε λιμενοφύλακες κρίθηκαν ένοχοι για τον βασανισμό ομάδας μεταναστών στην Κρήτη τον Ιούνιο 2001 και τους επιβλήθηκαν ποινές φυλάκισης μεταξύ 12 και 30 μηνών με αναστολή.

- Ένας Σουδανός υπήκοος κινδύνεψε να επαναπροωθηθεί διά της βίας στη σπαρασσόμενη από τη σύρραξη περιφέρεια Νταρφούρ του Σουδάν, από όπου είχε διαφύγει το 2003, καθώς ο Υπουργός Δημόσιας Τάξης αρνήθηκε να επανεξετάσει την υπόθεσή του. Είχε τεθεί υπό κράτηση αμέσως μετά την άφιξή του στην Ελλάδα τον Ιούνιο του 2003 και είχε αφεθεί ελεύθερος τρεις μήνες αργότερα. Έζησε στην Ελλάδα χωρίς υποστήριξη κοινωνικής

πρόνοιας μέχρι τον Οκτώβριο του 2003, οπότε μετέβη στη Βρετανία και ζήτησε άσυλο. Οι βρετανικές αρχές προσδιόρισαν ότι η Ελλάδα ήταν αρμόδια να αποφασίσει για την αίτηση ασύλου του και επιστράφηκε στην Ελλάδα τον Ιούνιο του 2004. Η νέα αίτηση ασύλου του απορρίφθηκε με την αιτιολογία ότι είχε φύγει από την Ελλάδα. Η επανεξέταση της αρχικής αίτησης ασύλου του ακυρώθηκε. Εκδόθηκε απόφαση απέλασής του. Νέα αίτηση, βασισμένη σε νέες πληροφορίες για την κατάσταση στο Νταρφούρ, κηρύχθηκε μη αποδεκτή. Μέχρι το τέλος του έτους δεν ήταν γνωστό αν απελάθηκε.

- Τον Νοέμβριο, η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε ανησυχία για αναφορές, σύμφωνα με τις οποίες 502 παιδιά, από την Αλβανία τα περισσότερα, εξαφανίστηκαν μεταξύ 1998 και 2002 από κρατικό ίδρυμα ανηλίκων στην Αθήνα, όπου στεγάζονταν αφοτου η αστυνομία τα μάζεψε από τους δρόμους. Πολλά από τα παιδιά φαίνεται πως ήταν θύματα εμπόρων ανθρώπων, οι οποίοι τα ανάγκαζαν να πουλάνε μικροπράγματα ή να ζητιανεύουν. Η Διεθνής Αμνηστία εξέφρασε την ανησυχία ότι τα παιδιά, σύμφωνα με αναφορές, δεν προστατεύονταν επαρκώς στο ίδρυμα και ότι οι ελληνικές αρχές κατέβαλαν ελάχιστες ή και καθόλου προσπάθειες να τα εντοπίσουν. Παρά την παρέμβαση αρκετών μη κυβερνητικών οργανώσεων και του Συνηγόρου του Πολίτη Αλβανίας, οι ελληνικές αρχές δεν προέβησαν σε διεξοδική και αμερόληπτη δικαστική ανάκριση για την υπόθεση, αν και τον Μάιο ξεκίνησε αστυνομική προκαταρκτική εξέταση.
- Υπήρξαν αναφορές τον Δεκέμβριο, σύμφωνα με τις οποίες αστυνομικοί βασάνισαν και κακομεταχειρίστηκαν ομάδα περίπου 60 αιτούντων άσυλο από το Αφγανιστάν, τουλάχιστον 17 από τους οποίους ήταν κάτω των 18 ετών. Οι αστυνομικοί αναφέρεται ότι τους επιτέθηκαν με γροθιές και κλοτσιές, τους κακοποίησαν σεξουαλικά και τους απείλησαν με όπλα. Τόσο στα σπίτια τους όσο και στο τοπικό αστυνομικό τμήμα στην Αθήνα. Αν και ξεκίνησε προκαταρκτική εξέταση για την υπόθεση, η Διεθνής Αμνηστία ζήτησε να διεξαχθεί ταχεία, διεξοδική, ανεξάρτητη και αμερόληπτη ανάκριση με βάση το Άρθρο 137 του Ποινικού Κώδικα.
- Υπήρξαν αναφορές, σύμφωνα με τις οποίες 186 παιδιά ηλικίας μεταξύ 13 και 16 ετών συγκαταλέγονταν μεταξύ των περίπου 700 προσφύγων που κρατούνται στο Κέντρο Υποδοχής και Προσωρινής Στέγασης για παράνομους μετανάστες στην περιοχή Παγάρι της Λέσβου σε συνθήκες ακραίου συνωστισμού. Μέχρι και 200 άνθρωποι αναφέρεται ότι ήταν στοιβαγμένοι σε θαλάμους που προορίζονταν να στεγάζουν 80 ανθρώπους. Τα περισσότερα από τα προσφυγόπουλα πιστεύεται ότι προέρχονταν από το Ιράκ και το Αφγανιστάν και είχαν φτάσει σε ελληνικό έδαφος ασυνόδευτα.

Νεότερες πληροφορίες: Βούλντ Μπίτιτσι

- Η δίκη αστυνομικού που κατηγορείται ότι πυροβόλησε και σκότωσε τον 18χρονο Αλβανό Βούλντ Μπίτιτσι τον Σεπτέμβριο του 2003 στα ελληνοαλβανικά σύνορα αναβλήθηκε για τον Φεβρουάριο 2005.

Συνθήκες κράτησης

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου εξέδωσε τον Μάιο έκθεση για τις κακές συνθήκες κράτησης στην πτέρυγα υψηλής ασφαλείας των φυλακών Κορυδαλλού, όπου κρατούνταν οι καταδικασμένοι ως μέλη της οργάνωσης «17 Νοέμβρη». Οι φυλακισμένοι κρατούνταν χωριστά από όλους τους υπόλοιπους φυλακισμένους, σε δύο απομονωμένες ομάδες των επτά ατόμων, από τον Νοέμβριο του 2003 που καταδικάστηκαν για δολοφονίες και πρόκληση εκρήξεων. Συνέχιζαν να τους αρνούνται τη συμμετοχή στις κανονικές δραστηριότητες της φυλακής, όπως η χρήση της βιβλιοθήκης, και τους αρνούνταν την πρόσβαση σε καθαρό αέρα, φυσικό φωτισμό στα κελιά και άσκηση σε μεγαλύτερο χώρο κατά παράβαση των διεθνών προτύπων. Αναφέρθηκε επίσης ότι όλες οι επισκέψεις στους φυλακισμένους ήταν «κλειστές» (γυάλινο χώρισμα χώριζε τον φυλακισμένο από τον επισκέπτη). Δικηγόροι και κρατούμενοι δήλωσαν ότι οι συζητήσεις που διεξήγαγαν μέσω

τηλεφωνικής συσκευής κατά τη διάρκεια αυτών των επισκέψεων μαγνητοφωνούνταν, πρακτική που παραβιάζει τα διεθνή πρότυπα. Το Υπουργείο Δικαιοσύνης δήλωσε στη Διεθνή Αμνηστία τον Ιούλιο ότι οι φυλακισμένοι της «17 Νοέμβρη» απολάμβαναν καλύτερες συνθήκες απ' ότι οι υπόλοιποι φυλακισμένοι στον Κορυδαλλό και ότι οι πιθανές παραβιάσεις διεθνών προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα θα εξετάζονταν.

Ατιμωρησία για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Οι αστυνομικές έρευνες για τους ισχυρισμούς κακομεταχείρισης από αστυνομικούς δεν ανταποκρίνονταν στα διεθνή πρότυπα αμεροληψίας και ανεξαρτησίας.

- Τον Φεβρουάριο η Διεθνής Αμνηστία έθεσε υπ' όψη του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης τις ανησυχίες της ότι οι ανακρίσεις για τη φερόμενη ως κακομεταχείριση δύο νεαρών Ρομά τον Αύγουστο του 2001 είχαν ανατεθεί στα ίδια αστυνομικά τμήματα, αστυνομικοί των οποίων φέρονται ότι διέπραξαν τα αδικήματα. Επιπλέον, ορισμένες από τις καταθέσεις αστυνομικών σε αυτήν την ανάκριση περιείχαν υβριστικά σχόλια για τους Ρομά, γεγονός που υποδεικνύει ότι η κακομεταχείριση που υπέστησαν οι νέοι ενδέχεται να ήταν αποτέλεσμα διακριτικής μεταχείρισης με βάση την ταυτότητά τους.
- Μετά από διαμαρτυρίες για την παράλειψη των δικαστικών αρχών να κλητεύσουν την Όλγα Μπ., Ουκρανή υπήκοο, ως μάρτυρα το 2003 στη δίκη αστυνομικού που κατηγορείτο ότι τη βίασε, η επανεκδίκαση της υπόθεσης πραγματοποιήθηκε τον Μάρτιο. Στις 30 Μαρτίου ο αστυνομικός απαλλάχθηκε. Ο Εισαγγελέας Εφετών Πατρών άσκησε αναίρεση, όμως ο αστυνομικός απαλλάχθηκε ξανά τον Δεκέμβριο. Η Όλγα Μπ. είχε επίσης καταθέσει μήνυση στην Πάτρα τον Σεπτέμβριο του 2003 κατά δύο δικαστικών κλητῆρων που ισχυρίστηκαν ψευδώς ότι της επέδωσαν κλητήριο θέσπισμα να παρουσιαστεί στην αρχική δίκη. Τον Ιούνιο, το Πλημμελειοδικείο Αμαλιάδας συνέστησε να απαλλαγούν οι κλητῆρες, όμως η σύσταση ανατράπηκε στις 21 Σεπτεμβρίου από τον Εισαγγελέα Εφετών Πατρών, ο οποίος κίνησε ποινική διαδικασία εναντίον τους. Η υπόθεση πρόκειται να εκδικαστεί συγχρόνως με την έφεση για την υπόθεση του βιασμού.

Εκδιώξη οικογενειών Ρομά

Κοινότητες Ρομά αναφέρθηκε ότι εκδιώχθηκαν από τρεις τοποθεσίες στην Αθήνα, που προορίζονταν για μετατροπή σε ολυμπιακές εγκαταστάσεις. Οι αρχές, παραλείποντας να διευκολύνουν τη μετακίνησή τους σε κατάλληλη εναλλακτική στέγη, παραβίασαν το Διεθνές Σύμφωνο για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα, το οποίο έχει επικυρώσει η Ελλάδα. Αυτές οι εκδιώξεις αντιβαίνουν επίσης στο «Ολοκληρωμένο Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Ένταξη των Ελλήνων Ρομά» της κυβέρνησης, το οποίο αναφέρει ότι «αναμένεται ότι μέχρι το τέλος του 2005 κανένας Έλληνας Ρομ δεν θα διαμένει σε αντίσκηνα ή αυτοσχέδια καταλύματα».

Αντίρρηση συνείδησης

Η νομοθεσία και η πρακτική που σχετίζεται με θητεία πολιτικού χαρακτήρα εναλλακτική της στρατιωτικής συνέχισαν να είναι τιμωρητικής φύσης, παρ' όλο που νέα νομοθεσία που τέθηκε σε ισχύ το 2004 μείωσε τη διάρκεια αυτής της εναλλακτικής θητείας. Η Ειδική Επιτροπή, που προβαίνει σε συστάσεις για αιτήσεις αναγνώρισης αντίρρησης συνείδησης, πρότεινε την καθολική απόρριψη των αιτήσεων που βασίζονται σε ιδεολογικούς λόγους και όπου οι αιτούντες δεν δηλώνουν συγκεκριμένες πεποιθήσεις.

Η Διεθνής Αμνηστία ζήτησε την επανεκτίμηση των μεθόδων της Επιτροπής και κάλεσε τις αρχές να καθιερώσουν θητεία εναλλακτική της στρατιωτικής, καθαρά πολιτικού χαρακτήρα, έξω από τη δικαιοδοσία του Υπουργείου Άμυνας.

- Στις 5 Απριλίου η αίτηση του Κυριάκου Καπίδη για αναγνώριση αντίρρησης συνείδησης στη στρατιωτική θητεία για ιδεολογικούς λόγους απορρίφθηκε επειδή ο αιτών «δεν παρουσίασε πειστικά τις απόψεις του ως προς το γιατί αντιτίθεται στη στρατιωτική θητεία ως μέρος γενικής αντίληψης ζωής και δεν παρουσίασε αποδεικτικά στοιχεία για δραστηριότητες και τρόπο ζωής που να καθοδηγούνται χαρακτηριστικά από ιδεολογικές πεποιθήσεις που θα τον εμπόδιζαν να εκτελέσει τα στρατιωτικά του καθήκοντα».
- Ο επαγγελματίας οπλίτης Γιώργος Μοναστηριώτης καταδικάστηκε σε φυλάκιση 18 μηνών για λιποταξία μετά την άρνησή του για λόγους συνείδησης να ακολουθήσει τη μονάδα του στη Μέση Ανατολή τον Μάιο του 2003. Επίσης δήλωσε παραίτηση από το Πολεμικό Ναυτικό για τον ίδιο λόγο. Στις 6 Οκτωβρίου αφέθηκε ελεύθερος εν όψει της έφεσής του.
- Ο αντίρρησίας συνείδησης Λάζαρος Πετρομελίδης δικάστηκε στις 16 Δεκεμβρίου για δύο κατηγορίες ανυποταξίας στο Ναυτοδικείο Πειραιά. Καταδικάστηκε ερήμην σε φυλάκιση δύομισι ετών.

Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών κατά των Βασανιστηρίων

Τον Νοέμβριο εξετάστηκε η τέταρτη περιοδική έκθεση της Ελλάδας προς την Επιτροπή των Η.Ε. κατά των Βασανιστηρίων. Οι ανησυχίες που εξέφρασε η Επιτροπή περιλάμβαναν εκείνες που είχε εκφράσει προηγουμένως η Διεθνής Αμνηστία, συγκεκριμένα την παράλειψη να διερευνηθούν εγκαίρως οι ισχυρισμοί για βασανιστήρια και κακομεταχείριση και την έλλειψη αποτελεσματικού ανεξάρτητου συστήματος επίβλεψης για τη διερεύνηση των καταγγελιών. Η μεταχείριση των Αλβανών μεταναστών, τα χαμηλά ποσοστά αναγνώρισης της προσφυγικής ιδιότητας, οι καταναγκαστικές εκδιώξεις Ρομά, η παράλειψη να διερευνηθεί η εξαφάνιση παιδιών από το ίδρυμα Αγία Βαρβάρα και η υπερβολική χρήση βίας και πυροβόλων όπλων από την αστυνομία ήταν μεταξύ των ζητημάτων που επισήμανε η Επιτροπή.

Εκθέσεις / επισκέψεις της Διεθνούς Αμνηστίας

Έκθεση

Europe and Central Asia: Summary of Amnesty International's Concerns in the Region, January-June 2004: Greece (AI Index: EUR 01/005/2004).

ΔΙΕΘΝΗΣ ΑΜΝΗΣΤΙΑ

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2005

Περιλήψεις Ετήσιας Έκθεσης 2005
κατά γεωγραφική περιφέρεια

Σύνοψη της Ετήσιας Έκθεσης της Διεθνούς Αμνηστίας
Γεγονότα που καταγράφηκαν κατά το 2004

F Η Ετήσια Έκθεση 2005 σε ηλεκτρονική μορφή:
<http://www.amnesty.org/ailib/aireport/index.html>

F Δημοσιογραφικό υλικό για την Ετήσια Έκθεση σε ηλεκτρονική μορφή, περιλαμβανομένου του οπτικοακουστικού ειδησεογραφικού υλικού: <http://news.amnesty.org>

ΑΜΕΡΙΚΗ

Κυριότερα σημεία της Ετήσιας Έκθεσης 2005 της Διεθνούς Αμνηστίας Γεγονότα που καταγράφηκαν κατά το 2004

Ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισε να αποτελεί για πολλούς ψευδαίσθηση καθώς οι κυβερνήσεις από άκρη σε άκρη της αμερικανικής ηπείρου δεν συμμορφώθηκαν με τις δεσμεύσεις τους να τηρούν τα θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα. Συνέχισαν να σημειώνονται διαδεδομένα βασανιστήρια, παράνομοι φόνοι από την αστυνομία και αυθαίρετη κράτηση. Ο υπό αμερικανική ηγεσία «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» συνέχισε να υπονομεύει τα ανθρώπινα δικαιώματα στο όνομα της ασφάλειας, παρά την αυξανόμενη διεθνή αγανάκτηση για τις αποδείξεις εγκλημάτων πολέμου, περιλαμβανομένων βασανιστηρίων, από τις ΗΠΑ εναντίον κρατουμένων.

Οι δημοκρατικοί θεσμοί και το κράτος δικαίου διέτρεξαν κινδύνους σε μεγάλο μέρος της Λατινικής Αμερικής. Η πολιτική αστάθεια –τροφοδοτούμενη από τη διαφθορά, την οργανωμένη εγκληματικότητα, τις οικονομικές ανισότητες και τον κοινωνικό αναβρασμό– είχε ως αποτέλεσμα αρκετές απόπειρες ανατροπής κυβερνήσεων. Οι περισσότερες έγιναν με συνταγματικά μέσα, κάποιες όμως, όπως στην Αϊτή, παρέκαμψαν τη δημοκρατική διαδικασία.

Οι πολιτικές ένοπλες ομάδες και οι συμμορίες κακοποιών, ιδίως εκείνες που εμπλέκονται στην εμπορία ναρκωτικών, είχαν όλο και μεγαλύτερο αντίκτυπο στα θεμελιώδη δικαιώματα των ανθρώπων. Η φτώχεια και οι διακρίσεις έπληξαν εκατομμύρια ανθρώπους, ιδίως τις ευπαθέστερες ομάδες: γυναίκες, παιδιά, αυτόχθονες και τις κοινότητες που κατάγονται από την Αφρική.

Θετικές εξελίξεις παρατηρήθηκαν στους δραστήριους αγώνες των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, οι οποίοι επιδίωξαν τη λογοδοσία τόσο των κυβερνήσεων όσο και των ενόπλων ομάδων, αψηφώντας τις παρενοχλήσεις και τους διωγμούς. Δικαστήρια αρκετών χωρών εξέδωσαν αποφάσεις που έφεραν πιο κοντά την προοπτική της προσαγωγής στρατιωτικών και πολιτικών ηγετών σε δίκη για τις μαζικές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά τις προηγούμενες δεκαετίες.

Εθνική ασφάλεια και «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας»

Η κραυγαλέα περιφρόνηση που επιδεικνύεται για το διεθνές δίκαιο ανθρωπίνων δικαιωμάτων και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, κατά τη διεξαγωγή του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας», συνέχισε να γελοιοποιεί τους ισχυρισμούς του Προέδρου Τζορτζ Μπους ότι οι ΗΠΑ είναι ο παγκόσμιος υπέρμαχος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι εικόνες κρατουμένων των ΗΠΑ να βασανίζονται στη φυλακή Αμπού Γκράμπ στο Ιράκ συγκλόνισαν τον κόσμο. Τα εγκλήματα πολέμου στο Ιράκ, καθώς και οι αυξανόμενες αποδείξεις βασανισμού και κακομεταχείρισης κρατουμένων των ΗΠΑ σε άλλες χώρες, έστειλαν στην υφήλιο το κατηγορηματικό μήνυμα ότι τα ανθρώπινα δικαιώματα μπορούν να θυσιάζονται στο όνομα, φαινομενικά, της ασφάλειας.

Η άρνηση του Προέδρου Μπους να εφαρμόσει τις Συνθήκες της Γενεύης σε όσους αιχμαλωτίστηκαν κατά τη διάρκεια της διεθνούς ένοπλης σύγκρουσης στο Αφγανιστάν και μεταφέρθηκαν στη ναυτική βάση των ΗΠΑ στον Κόλπο του Γουαντάναμο στην Κούβα, αμφισβητήθηκε με δικαστική απόφαση τον Νοέμβριο. Η απόφαση είχε ως αποτέλεσμα να ανασταλούν οι δίκες από στρατιωτικές επιτροπές (ειδικά στρατοδικεία) στο Γουαντάναμο, ενώ η κυβέρνηση υπέβαλε αμέσως προσφυγή. Σε ό,τι αφορά τη μεταχείριση των κρατουμένων στο πλαίσιο του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας», η κυβέρνηση των ΗΠΑ συνέχισε να εμφανίζει αξιοσημείωτη αμφιθυμία απέναντι στη γνώμη των αρμόδιων οργάνων, όπως είναι η Διεθνής Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού ή ακόμα και το ανώτατο δικαστικό όργανο των ίδιων των ΗΠΑ. Ενώ το Ανώτατο Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι τα ομοσπονδιακά δικαστήρια έχουν δικαιοδοσία επί των κρατουμένων του Γουαντάναμο, έξι μήνες μετά ούτε ένας δεν είχε εμφανιστεί στο δικαστήριο. Κρατούμενοι που, σύμφωνα με αναφορές, θεωρείται ότι έχουν μεγάλη αξία για τις υπηρεσίες πληροφοριών, συνέχισαν να κρατούνται μυστικά σε τοποθεσίες που δεν ανακοινώνονται. Σε ορισμένες περιπτώσεις η κατάστασή τους ισοδυναμούσε με «εξαφάνιση».

Ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» και ο «πόλεμος κατά των ναρκωτικών» όλο και περισσότερο συγχωνεύονται και κυριάρχησαν στις σχέσεις των ΗΠΑ με τη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική.

Μετά τις εκλογές στις ΗΠΑ τον Νοέμβριο, η κυβέρνηση Μπους ενθάρρυνε τις κυβερνήσεις της περιοχής να διευρύνουν τον ρόλο του στρατού στις επιχειρήσεις δημόσιας τάξης και εσωτερικής ασφάλειας. Η σύγκυση των ρόλων στρατού και αστυνομίας είχε αποτέλεσμα, κυβερνήσεις όπως της Βραζιλίας, της Γουατεμάλα, του Μεξικό, της Ονδούρας και της Παραγουάης να χρησιμοποιήσουν στρατιωτικές δυνάμεις για να αντιμετωπίσουν την εγκληματικότητα και τον κοινωνικό αναβρασμό.

Οι ΗΠΑ διπλασίασαν τον αριθμό του προσωπικού που απασχολείται σε επιχειρήσεις κατά των ναρκατών και κατά των ναρκωτικών στην Κολομβία. Από την πλευρά της, η κολομβιανή κυβέρνηση επέμεινε να επαναπροσδιορίζει ως μέρος του διεθνούς «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» την εσωτερική σύρραξη της χώρας, που μαίνεται εδώ και 40 χρόνια.

Συγκρούσεις, εγκληματικότητα και αστάθεια

Οι άμαχοι συνέχισαν να είναι τα πρωταρχικά θύματα της πολιτικής βίας. Η κατάσταση ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Κολομβία παρέμεινε κρίσιμη, ενώ οι άμαχοι της χώρας γίνονται στόχος όλων των αντιμαχόμενων πλευρών: των δυνάμεων ασφαλείας, των παραστρατιωτικών που υποστηρίζονται από τον στρατό και των ένοπλων αντικυβερνητικών ομάδων. Παρά τη συμφωνημένη κατάπαυση του πυρός και την αποστράτευση ορισμένων μαχητών, οι παραστρατιωτικές δυνάμεις ευθύνονται ξανά για εκτεταμένες καταπατήσεις. Οι πολιτικές ασφαλείας που θέσπισε η κυβέρνηση έσυραν τους αμάχους βαθύτερα στη σύγκρουση.

Επιπλέον αποδείξεις διάχυσης του εσωτερικού πολέμου της Κολομβίας παρατηρήθηκαν σε γειτονικές χώρες. Συχνές συνοριακές συμπλοκές αναφέρθηκαν στη Βενεζουέλα και το Εκουαδόρ, όπου αυξήθηκε ο αριθμός των Κολομβιανών που αναζητούν καταφύγιο.

Η πολιτική πόλωση και αστάθεια συνέχισε να πλήττει τη Βενεζουέλα επί μεγάλο μέρος του περασμένου έτους. Τα επίπεδα βίας και διαμαρτυριών μειώθηκαν για λίγο μετά το δημοψήφισμα που δεν κατόρθωσε να ανατρέψει τον Πρόεδρο Ούγο Τσάβες, όμως ο θάνατος γνωστού ειδικού εισαγγελέα από βομβιστική επίθεση με αυτοκίνητο δημιούργησε φόβους αναζωπύρωσης της πολιτικής βίας.

Η μακρόχρονη πολιτική αστάθεια στην Αϊτή έφτασε σε επίπεδα κρίσης μετά την ανατροπή του Προέδρου Ζαν Μπερτράν Αριστίντ από στρατιωτική εξέγερση. Η πολιτική βία και οι εκτεταμένες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνεχίστηκαν, παρά την παρουσία στρατιωτικής και αστυνομικής δύναμης των Ηνωμένων Εθνών. Οι σοβαρές απώλειες ζωών και δομικές βλάβες που προκλήθηκαν από κυκλώνα τον Σεπτέμβριο όξυναν την αστάθεια και την κατάρρευση του κράτους δικαίου, που παρεμπόδισαν τη διανομή της διεθνούς βοήθειας.

Σε έκθεσή τους για τη Γουατεμάλα, τα Ηνωμένα Έθνη προειδοποίησαν ότι η αδυναμία εφαρμογής αποτελεσματικών κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών μεταρρυθμίσεων θα μπορούσε να προαγάγει τη σύγκρουση.

Οι δημόσιες διαμαρτυρίες κατά του βίαιου εγκλήματος, ιδίως των απαγωγών, εξαπλώθηκαν σε ολόκληρη τη Λατινική Αμερική. Τα επίπεδα εγκληματικότητα παρέμειναν υψηλά στις πόλεις του Μεξικό και της Βραζιλίας, καθώς και σε περιοχές της Κεντρικής Αμερικής όπου η φτώχεια συνδυάζεται με την ευκολία απόκτησης όπλων και με την κληρονομιά των εμφυλίων πολέμων. Οι κυβερνήσεις απάντησαν με σκληρότερα νομοθετικά μέτρα, τα οποία μερικές φορές παραβίαζαν τις συνταγματικές εγγυήσεις και τις εγγυήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Φαινόμενα οργανωμένης αυτοδικίας και κρούσματα μαζικού λιντσαρίσματος υπόπτων κακοποιών αναφέρθηκαν σε χώρες όπως η Γουατεμάλα, το Μεξικό και το Περού, όπου η εμπιστοσύνη στις δυνάμεις ασφαλείας συνέχισε να χάνεται.

Ατιμωρησία για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Παρά τις αποτυχίες, οι προσπάθειες σε ολόκληρη την περιοχή να καταπολεμηθεί η ατιμωρησία για τις κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των περασμένων δεκαετιών συνέχισαν να γίνονται ορμητικότερες.

Μια σειρά δικαστικών αποφάσεων και ενεργειών με βάση την οικουμενική δικαιοδοσία έδειξε ότι οι αρχηγοί του στρατού και των σωμάτων ασφαλείας, που οι δυνάμεις τους ευθύνονταν για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν μπορούν πια να αποφύγουν τα δικαστήρια.

Δικαστήριο της Αργεντινής εξέδωσε διεθνές ένταλμα σύλληψης για τον πρώην Πρόεδρο της Παραγουάης Αλφρέντο Στρέσενερ για τη φερόμενη ανάμιξη του σε παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν στο πλαίσιο της Επιχείρησης Κόνδωρ, ενός κοινού σχεδίου των στρατιωτικών κυβερνήσεων της Αργεντινής, της Βολιβίας, της Βραζιλίας, της Ουρουγουάης, της Παραγουάης και της Χιλής στις δεκαετίες του 1970 και 1980 για την εξόντωση αντιπάλων τους. Το Ανώτατο Δικαστήριο της Ισπανίας επιβεβαίωσε ότι η ισπανική δικαιοσύνη έχει δικαιοδοσία να δικάσει τον πρώην αξιωματικό του ναυτικού της Αργεντινής Αδόλφο Σιλίνγκο για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων υπό τη στρατιωτική κυβέρνηση των ετών 1976-1983. Πάνω από 20 χρόνια μετά τα φερόμενα εγκλήματα, ένας πρώην αρχηγός των μυστικών υπηρεσιών της Ονδούρας αντιμετώπισε αστική αγωγή στα δικαστήρια των ΗΠΑ από συγγενείς κατοίκων της Ονδούρας που βασανίστηκαν και φονεύθηκαν τη δεκαετία του 1980.

Τα εγχώρια δικαστήρια σημείωσαν επίσης σημαντική, αν και αργή πρόοδο στη διαλεύκανση παλαιότερων παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Ανώτατο Δικαστήριο της Χιλής ήρε την ασυλία ποινικής δίωξης του πρώην Προέδρου Αουγκούστο Πινοσέτ, ανοίγοντας τον δρόμο για να κινηθούν διαδικασίες εναντίον του για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την Επιχείρηση Κόνδωρ.

Στη Βραζιλία, το Ανώτατο Δικαστήριο διέταξε την ομοσπονδιακή κυβέρνηση να ανοίξει τους φακέλους των στρατιωτικών επιχειρήσεων εναντίον ένοπλων αντικυβερνητικών ομάδων στην περιοχή Αραγουάια, πολιτεία Παρά, κατά τη διάρκεια της στρατιωτικής δικτατορίας. Οι φάκελοι αυτοί μπορεί να δώσουν στους συγγενείς της δυνατότητα να εντοπίσουν επιτέλους τα λείψανα θυμάτων στρατιωτικών ενεργειών.

Στρατιωτικά και αστυνομικά δικαστήρια συνέχισαν να διεκδικούν δικαιοδοσία, παρά τις συστάσεις διεθνών οργάνων ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στη Βολιβία, ο στρατός αρχικά απέρριψε απόφαση του Συνταγματικού Δικαστηρίου, σύμφωνα με την οποία οι αξιωματικοί που κατηγορούνται για αδικήματα σε βάρος πολιτών πρέπει να δικάζονται από πολιτικά δικαστήρια. Στο Περού και την Κολομβία, υποθέσεις παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισαν να μεταβιβάζονται σε στρατοδικεία παρά τις αποφάσεις των αντίστοιχων Συνταγματικών Δικαστηρίων ότι αυτά έχουν δικαιοδοσία μόνο για αδικήματα που διαπράττονται «κατά το καθήκον». Στο Εκουαδόρ, τα αστυνομικά δικαστήρια συνέχισαν να διεκδικούν δικαιοδοσία σε υποθέσεις που αφορούν καταπατήσεις από αστυνομικά όργανα, παρ' όλο που οι αρχές είχαν δώσει διαβεβαιώσεις ότι θα εκδικαστούν από πολιτικά δικαστήρια.

Όμως οι δίκες ενώπιον πολιτικών δικαστηρίων δεν αποτέλεσαν εγγύηση δικαιοσύνης. Στην Κολομβία, παρ' όλα τα αποδεικτικά στοιχεία, αποσύρθηκαν οι κατηγορίες σε βάρος του πρώην Στρατηγού Ρίτο Αλέχο ντελ Ρίο, που κατηγορείτο για σχηματισμό παράνομων παραστρατιωτικών ομάδων που ευθύνονται για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων στη δεκαετία του 1990.

Οι ΗΠΑ συνέχισαν να ασκούν πιέσεις σε κυβερνήσεις της περιοχής να υπογράψουν παράνομες συμφωνίες ασυλίας που προφυλάσσουν κρατικά όργανα των ΗΠΑ από τυχόν παράδοση στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο. Από τις 12 χώρες που αρνήθηκαν να υπογράψουν, αποτέλεσμα ήταν να ανασταλεί κάποια στρατιωτική βοήθεια προς τις 10. Τον Νοέμβριο το Κογκρέσο των ΗΠΑ απείλησε να διακόψει την αναπτυξιακή βοήθεια προς τις χώρες που αρνούνται να υπογράψουν.

Θανατική ποινή

Οι ΗΠΑ συνέχισαν να αφηφούν τα διεθνή θεσμικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα επιβάλλοντας τη θανατική ποινή σε ανήλικους παραβάτες, ανθρώπους με διανοητικές αναπηρίες, κατηγορούμενους που δεν είχαν πρόσβαση σε ουσιαστική νομική εκπροσώπηση, και αλλοδαπούς υπηκόους που στερήθηκαν τα προξενικά τους δικαιώματα. Το 2004 πραγματοποιήθηκαν 50 εκτελέσεις από ένα δικαστικό σύστημα που, όσον αφορά τη θανατική ποινή, χαρακτηρίστηκε από αυθαιρεσία, διακρίσεις και λάθη. Οι προγραμματισμένες εκτελέσεις αριθμού ανηλικών παραβατών ανεστάλησαν σε αναμονή απόφασης του Ανωτάτου Δικαστηρίου για την υπόθεση θανατοποινίτη που ήταν 17 ετών κατά τον χρόνο του εγκλήματος.

Καμία δικαστική εκτέλεση δεν πραγματοποιήθηκε στην αγγλόφωνη Καραϊβική, όμως η Δικαστική Επιτροπή του Ανακτοβουλίου –του δικαστηρίου τελικής προσφυγής για τις περισσότερες χώρες της αγγλόφωνης Καραϊβικής– επανέφερε την πιθανότητα επανάληψης των εκτελέσεων στο Τρινιντάντ & Τομπάγκο ανατρέποντας απόφαση, σύμφωνα με την οποία είναι αντισυνταγματική η

υποχρεωτική επιβολή θανατικής ποινής. Η Επιτροπή αποφάνθηκε ότι η υποχρεωτική θανατική ποινή για φόνο παραβιάζει το σύνταγμα της Τζαμάικα και διέταξε επανάληψη της ακροαματικής διαδικασίας επιμέτρησης ποινής για τους θανατοποινίτες της χώρας. Αποφάνθηκε επίσης ότι η υποχρεωτική θανατική ποινή είναι συνταγματική στα Μπαρμπάντος.

Οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δικαιώματα

Οι οικονομικοί δείκτες βελτιώθηκαν στη Λατινική Αμερική μετά από παρατεταμένη περίοδο στασιμότητας. Ωστόσο η ανάπτυξη ήταν ανεπαρκής για να επηρεάσει σημαντικά τα επίπεδα της φτώχειας. Συνεχίστηκαν οι ακραίες ανισότητες στην κατανομή του πλούτου και στην πρόσβαση σε στοιχειώδη δικαιώματα όπως η παιδεία, η υγεία, η ύδρευση και η ηλεκτροδότηση. Κινητήρια δύναμη των ανισοτήτων συνέχισε να είναι η φυλή και η εθνότητα, ιδίως για τους αυτόχθονες και τους καταγόμενους από την Αφρική, που είναι από τους φτωχότερους της περιοχής.

Σύμφωνα με μελέτη των Η.Ε. για την εξάπλωση του HIV/AIDS, η Καραϊβική είναι η δεύτερη περισσότερο πληττόμενη περιοχή του κόσμου. Τα Η.Ε. αναφέρουν ότι κοινωνικές στάσεις όπως η ομοφοβία και ο στιγματισμός συγκαταλέγονται στους παράγοντες που συμβάλλουν στην εξάπλωση της επιδημίας.

Η δριμεία πολιτική βία και αστάθεια στην Αϊτή όξυνε τη μακρόχρονη στέρηση στοιχειωδών δικαιωμάτων, όπως η πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας, καθώς η κατάρρευση της παροχής υγείας προσέλαβε διαστάσεις κρίσης.

Οι διενέξεις για τη γη και τις εργασιακές συνθήκες στις φυτείες συνέχισαν να τροφοδοτούν παρατεταμένες συγκρούσεις και παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε χώρες όπως η Βολιβία, η Βραζιλία, η Γουατεμάλα, η Παραγουάη και η Χιλή. Τόσο διαδηλωτές όσο και αστυνομικοί έχασαν τη ζωή τους καθώς οι διεκδικήσεις πρόσβασης στη γη από οικογένειες ακτημόνων αγροτών τις έφεραν σε σύγκρουση με μεγαλογαιοκτήμονες που έχουν την υποστήριξη των δυνάμεων ασφαλείας ή έμμισθων οπλοφόρων.

Μέχρι το τέλος του 2004, κυβερνήσεις της Κεντρικής Αμερικής και η Δομινικανή Δημοκρατία είχαν εγκρίνει συμφωνία ελεύθερου εμπορίου με τις ΗΠΑ. Οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών διατύπωσαν ανησυχίες για την έλλειψη εγγυήσεων για τα εργασιακά δικαιώματα, την προστασία του περιβάλλοντος και τη συνέχιση της πρόσβασης σε προσιτά φάρμακα. Τον Δεκέμβριο, 12 χώρες της Νότιας Αμερικής υπέγραψαν συμφωνία για τη δημιουργία πολιτικού και οικονομικού περιφερειακού μπλοκ.

Βία κατά των γυναικών

Οι γυναίκες και τα κορίτσια συνέχισαν να διατρέχουν σοβαρό κίνδυνο παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρη την αμερικανική ήπειρο. Η Διαμερικανική Σύμβαση για την Πρόληψη, Τιμωρία και Εξάλειψη της Βίας κατά των Γυναικών –που είχε τη 10^η επέτειό της– είχε λάβει περισσότερες επικυρώσεις από οποιαδήποτε άλλη συνθήκη ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή. Μόνο ο Καναδάς και οι ΗΠΑ δεν την είχαν επικυρώσει. Ωστόσο, οι διατάξεις της σε μεγάλο βαθμό αγνοήθηκαν από τις κυβερνήσεις της περιοχής και η βία για λόγους φύλου κατά των γυναικών συνέχισε να είναι ενδημική στο σπίτι και την κοινωνία.

Έκθεση των Η.Ε. για την κατάσταση των πόλεων του κόσμου ανέφερε ότι η Λατινική Αμερική εμφανίζει τον μεγαλύτερο κίνδυνο σεξουαλικής βίας, με περίπου το 70% των αναφερθέντων κρουσμάτων να περιγράφονται ως βιασμοί, απόπειρες βιασμού ή άσεμνες επιθέσεις. Παρά τις προσπάθειες των μεξικανικών αρχών, σημειώθηκαν νέοι φόνοι γυναικών στην πολιτεία Τσιουάουα, ενώ η φρικτή αγριότητα που χαρακτήρισε τους φόνους γυναικών στη Γουατεμάλα προκάλεσε αυξανόμενη διεθνή ανησυχία.

Οι γυναίκες φάνηκαν ιδιαίτερα ευάλωτες σε καταστάσεις συγκρούσεων. Στην Κολομβία, όλα τα αντιμαχόμενα μέρη υπέβαλαν γυναίκες και κορίτσια σε σεξουαλική βία, όπως βιασμούς και ακρωτηριασμούς γεννητικών οργάνων. Έκαναν στόχο τις γυναίκες για να σπείρουν τον τρόμο, να εκδικηθούν τους αντιπάλους τους και να συλλέξουν «πολεμικά τρόπαια».

Υπήρξε αυξανόμενη ευαισθητοποίηση για τον αντίκτυπο που έχει στα ανθρώπινα δικαιώματα η εμπορία ανθρώπων, ιδίως γυναικών και κοριτσιών, στην αμερικανική ήπειρο. Σύμφωνα με μελέτη του Οργανισμού Αμερικανικών Κρατών, περισσότεροι από 100.000 άνδρες, γυναίκες και παιδιά

ετησίως γίνονται αντικείμενο εμπορίας στη Λατινική Αμερική και την Καραϊβική, το 80% των οποίων είναι γυναίκες, οι περισσότερες για λόγους σεξουαλικής εκμετάλλευσης.

Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρη την αμερικανική ήπειρο αγωνίστηκαν δραστήρια για να φέρουν κυβερνήσεις και ένοπλες ομάδες προ των υποχρεώσεών τους να σέβονται τα διεθνή και εγχώρια θεσμικά κείμενα για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Οι ακτιβιστές για τα δικαιώματα των γυναικών επικροτήθηκαν στην Κολομβία για το έργο τους για χιλιάδες αθώα θύματα της σύγκρουσης και για την ουσιαστική συμμετοχή των γυναικών στις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις και στην πολιτική διαδικασία. Οι αυτόχθονες ακτιβιστές στο Εκουαδόρ αγωνίστηκαν για τα δικαιώματα των κοινοτήτων τους να υπερασπίζονται τα μέσα διαβίωσής τους κατά τις διενέξεις για την εξόρυξη φυσικών πόρων. Παρά την εχθρότητα και τις προκαταλήψεις του κοινού, το έργο των ακτιβιστών για τα σεξουαλικά δικαιώματα στη Τζαμάικα και την Ονδούρα, για την προώθηση των ίσων δικαιωμάτων και της πρόληψης του HIV/AIDS, αναγνωρίζεται και υποστηρίζεται ολοένα περισσότερο από τις οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε διεθνές επίπεδο.

Οι δυσκολίες και οι κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι ακτιβιστές στην αμερικανική ήπειρο εκτείνονται από τον εκφοβισμό και τους περιορισμούς ταξιδιού, μέχρι αβάσιμες κατηγορίες για διασυνδέσεις με την «τρομοκρατία» ή άλλες βίαιες δραστηριότητες, μέχρι τις αυθαίρετες συλλήψεις, τις χαλκευμένες ποινικές κατηγορίες, ακόμα και τον θάνατο. Στη Βραζιλία, τη Γουατεμάλα, την Κολομβία και το Μεξικό φονεύθηκαν ακτιβιστές που εργάζονταν τοπικά για τη φτώχεια και την ανάπτυξη της υπαίθρου, συχνά σε απομονωμένες περιοχές, καθώς και δημοσιογράφοι που κάλυπταν θέματα όπως η διαφθορά.

Στη διεθνή σκηνή, οι κυβερνήσεις ανέλαβαν δεσμεύσεις να υποστηρίξουν το έργο των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ωστόσο, ορισμένες υπονόμισαν την ακεραιότητα αυτών των δεσμεύσεων ανεχόμενες συκοφαντικές δηλώσεις υψηλόβαθμων κυβερνητικών λειτουργών εναντίον όσων εργάζονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι εκκλήσεις των ακτιβιστών για τα δικαιώματα των γυναικών, που ζητούν από τις αρχές να εξετάσουν σοβαρά τις ανησυχίες και τις προτάσεις τους, συχνά απορρίφθηκαν ή αγνοήθηκαν.

Μόνο μία κυβέρνηση, αυτή της Βραζιλίας, ανταποκρίθηκε σε αίτημα, τόσο του Ειδικού Εκπροσώπου των Η.Ε. για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα όσο και της Διεθνούς Αμνηστίας, να συντάξει και να δημοσιεύσει επιχειρησιακά σχέδια για να εφαρμόσει τη Διακήρυξη των Η.Ε. για τους Υπερασπιστές των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Περιφερειακές Πρωτοβουλίες

Κατά τη Διάσκεψη Κορυφής Ευρωπαϊκής Ένωσης / Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής τον Μάιο, η Διεθνής Αμνηστία υπογράμμισε τις ανησυχίες της σχετικά με τη χρήση του δικαστικού συστήματος για διωγμούς υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Εκπρόσωποι της Διεθνούς Γραμματείας της Διεθνούς Αμνηστίας καθώς και των εθνικών τμημάτων της οργάνωσης στις χώρες της περιοχής παρακολούθησαν το Περιφερειακό Κοινωνικό Φόρουμ της Αμερικανικής Ηπείρου στο Κίτο του Εκουαδόρ, τον Αύγουστο. Τον ίδιο μήνα, η Διεθνής Αμνηστία συμμετείχε επίσης στην Γ' Διαβούλευση Υπερασπιστών των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στο Σάο Πάολο της Βραζιλίας.

ΑΣΙΑ & ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ

Κυριότερα σημεία της Ετήσιας Έκθεσης 2005 της Διεθνούς Αμνηστίας Γεγονότα που καταγράφηκαν κατά το 2004

Τα ανθρώπινα δικαιώματα διαδραμάτισαν εξέχοντα ρόλο στις εκλογικές διαδικασίες της περιοχής. Η επιρροή που είχαν στα πολιτικά προγράμματα ζητήματα, όπως η φτώχεια, ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» και η ατιμωρησία, δημιούργησε ελπίδες για νέα εστίαση στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Παρέμειναν όμως μεγάλοι θύλακες καταπίεσης, στους οποίους ήταν εκτεταμένες οι παραβιάσεις του δικαιώματος στη ζωή και στην ελευθερία της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι. Κατάφωρες παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισαν να διαπράττονται καθώς μαίνονταν οι ένοπλες συγκρούσεις στη βορειοανατολική Ινδία, την επαρχία Άσσε της Ινδονησίας, καθώς και στο Νεπάλ. Ανησυχίες δημιούργησε η νεοεμφανισθείσα σύγκρουση στη νότια Ταϊλάνδη.

Ακόμα και όπου οι αντιμαχόμενες πλευρές έκαναν απόπειρες για την επίλυση της σύγκρουσης, όπως στην Ινδία και το Πακιστάν όσον αφορά το Τζαμού και Κασμίρ, στη βορειοανατολική Σρι Λάνκα και στην επαρχία Μιντανάο των Φιλιππίνων, υπήρξαν συχνές καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, μεταξύ άλλων από ένοπλες πολιτικές ομάδες.

Ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» συνέχισε να προκαλεί βαρύ φόρο αίματος. Επιπρόσθετοι κίνδυνοι για την ανθρώπινη ασφάλεια προέκυψαν από τις πυρηνικές απειλές, τον αδιάλειπτο αγώνα δρόμου των εξοπλισμών και τις εκτεταμένες στερήσεις. Γυναίκες, άνδρες, αυτόχθονες πληθυσμοί και μετανάστες αντιμετώπισαν ένδεια, διακρίσεις και πολιτικοποίηση της βοήθειας. Περισσότεροι από 1,5 εκατομμύριο άνθρωποι ήταν εκτοπισμένοι στο εσωτερικό των χωρών τους.

Στο τέλος του έτους, μεγάλος σεισμός και επακόλουθο παλιρροϊκό κύμα (τσουνάμι) στοίχισαν τη ζωή περισσότερων από 250.000 ανθρώπων στην Ινδονησία, τη Σρι Λάνκα, την Ινδία, την Ταϊλάνδη και άλλες χώρες που περιβάλλουν τον Ινδικό Ωκεανό. Υπήρξαν σοβαρότατες ανησυχίες, ιδίως για τα ανθρώπινα δικαιώματα ευπαθών ομάδων που επλήγησαν από το τσουνάμι.

Εκλογές και στέρηση αστικών και πολιτικών δικαιωμάτων

Τα ανθρώπινα δικαιώματα διαμόρφωσα πολλά πολιτικά προγράμματα κατά τις εκλογές στην Αυστραλία, το Αφγανιστάν, την Ινδία, την Ινδονησία, την Καμπότζη, τη Νότια Κορέα και τις Φιλιππίνες. Στην Ινδία, η φτώχεια της υπαίθρου και η κατάργηση του Νόμου για την Πρόληψη της Τρομοκρατίας ήταν καίρια ζητήματα στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των κομμάτων του νέου κυβερνητικού συνασπισμού της Ενιαίας Προοδευτικής Συμμαχίας. Στην Ινδονησία, η υποψηφιότητα του πρώην αρχηγού των ενόπλων δυνάμεων, Στρατηγού Βιράντο, για την προεδρία προκάλεσε διεθνείς επικρίσεις επειδή καταζητείται από το δικαστήριο των Ηνωμένων Εθνών στο Τιμόρ-Λέστε για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας. Δεν εξελέγη.

Οι Μαλδίβες, το Μπουτάν και το Μπρουνέι ήταν μεταξύ των χωρών που έκαναν δειλά βήματα εκδημοκρατισμού και αυξημένης προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Συνέχισε όμως να αναφέρεται καταστολή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στις Μαλδίβες, οι διαδηλώσεις υπέρ επίστευσης των μεταρρυθμίσεων κατέληξαν στην επιβολή κατάστασης έκτακτης ανάγκης, τις μαζικές συλλήψεις και την κράτηση δεκάδων πολιτικών ακτιβιστών και βουλευτών, καθώς και σε ισχυρισμούς για σεξουαλική κακοποίηση και άλλες μορφές κακομεταχείρισης.

Η πολιτική διαφωνία συνέχισε να καταστέλλεται σε χώρες όπως το Βιετνάμ, η Βόρεια Κορέα, η Κίνα, το Λάος και η Μιανμάρ. Νέοι κανονισμοί, συχνά δρακόντειοι, για τη χρήση του Διαδικτύου περιόρισαν την ελευθερία της έκφρασης στην Κίνα και το Βιετνάμ. Στη Μιανμάρ, παρά την εκ νέου σύγκληση της Εθνοσυνέλευσης τον Μάιο και την αλλαγή ηγεσίας τον Οκτώβριο, το πολιτικό αδιέξοδο που επικρατεί από το 1988 ελάχιστες προοπτικές προσέφερε για αυξημένη ελευθερία της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι. Εκατοντάδες φυλακισμένοι, μεταξύ των οποίων οι ηγέτες της Εθνικής Ένωσης για τη Δημοκρατία, Ντάου Αούνγκ Σαν Σου Κι και Ου Τιν Ου, στερήθηκαν άδικα την ελευθερία τους εξ αιτίας ειρηνικών πράξεων που το διεθνές δίκαιο δεν θα θεωρούσε εγκλήματα. Εκατοντάδες φυλακισμένοι

απελευθερώθηκαν τον Νοέμβριο, απ' ό,τι φαίνεται επειδή η φυλάκισή τους ήταν αποτέλεσμα «ανάρμοστων πράξεων» κρατικών λειτουργιών. Πιστεύεται μεταξύ των απελευθερωθέντων συγκαταλέγονταν μόλις 40 πολιτικοί κρατούμενοι, ενώ περισσότεροι από 1.300 παρέμειναν στις φυλακές. Καταδικασμένοι μετά από άδικες δίκες, πολλοί από αυτούς καταδικάστηκαν με βάση νομοθεσία περί ασφαλείας και συχνά αποκλειστικά και μόνο για ειρηνικές πράξεις διαφωνίας.

Το νομικό πλαίσιο για την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Ασία συνέχισε να είναι αδύναμο. Τα αναποτελεσματικά συστήματα ποινικής δικαιοσύνης ελάχιστη αποκατάσταση προσέφεραν στα ευπαθέστερα μέλη του πληθυσμού, όπως οι γυναίκες και οι αυτόχθονες, των οποίων κυρίαρχη πραγματικότητα συνέχισαν να αποτελούν κακουχίες και οι διακρίσεις. Σε χώρες όπως η Μαλαισία, το Μπανγκλαντές, το Πακιστάν και οι Φιλιππίνες, η αστυνομική διαφθορά στέρησε από τους ανθρώπους την προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ένοπλες συγκρούσεις

Το Νεπάλ διολίσθησε βαθύτερα σε κρίση ασφαλείας και πολιτική κρίση. Παρά τον έλεγχο από την Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Η.Ε., οι αρχές δεν θέσπισαν κανέναν ουσιαστικό μηχανισμό για τη βελτίωση του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Για δεύτερη διαδοχική χρονιά, ο μεγαλύτερος αριθμός «εξαφανίσεων» που αναφέρθηκε στα Η.Ε. ήταν στο Νεπάλ.

Στη Σρι Λάνκα, παρά την προεκλογική περίοδο των βουλευτικών εκλογών του Απριλίου, Οι Τίγρεις Απελευθέρωσης του Ταμίλ Ιλάμ σκότωσαν αρκετούς υποψηφίους και υποστηρικτές αντίπαλων πολιτικών κομμάτων.

Στην επαρχία Άτσε της Ινδονησίας, όπου η στρατιωτική κατάσταση έκτακτης ανάγκης επισήμως μειώθηκε σε πολιτική κατάσταση έκτακτης ανάγκης, συνεχίστηκε το μοτίβο κατάφωρων παραβιάσεων αστικών, πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών και πολιτισμικών δικαιωμάτων. Οι ινδονησιακές δυνάμεις ασφαλείας ήταν πρωταρχικά υπεύθυνες για αυτές τις παραβιάσεις, αν και το Κίνημα για Ελεύθερο Άτσε (Gerakan Aceh Merdeka, GAM) διέπραξε επίσης σοβαρές καταπατήσεις, ιδίως σύλληψη ομήρων και χρήση παιδιών-στρατιωτών.

Ο θάνατος από ασφυξία τουλάχιστον 78 διαδηλωτών, που είχαν στοιβαχτεί σε φορτηγά για να μεταφερθούν στα κρατητήρια, προκάλεσε διεθνή προσοχή για τη νεοεμφανισθείσα σύγκρουση μεταξύ των δυνάμεων ασφαλείας και ενόπλων ομάδων στις, κυρίως μουσουλμανικές, περιοχές της νότιας Ταϊλάνδης. Στα τέλη του 2004, ο φόρος αίματος, τόσο μεταξύ Βουδιστών όσο και Μουσουλμάνων αμάχων, υπολογιζόταν γύρω στους 500 νεκρούς.

Στην Ινδία, ιδίως στο Τζαμού και Κασμίρ και σε αρκετές βορειοανατολικές πολιτείες, οι καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τον στρατό και από ένοπλες πολιτικές ομάδες συνεχίστηκαν, παρά τα δειλά βήματα προς την επίτευξη πολιτικών διακανονισμών. Στο Μιντανάο των Φιλιππίνων η συμφωνία εκεχειρίας παραβιάστηκε κατά διαστήματα καθώς οι δυνάμεις του αποσχιστικού Μετώπου Ισλαμικής Απελευθέρωσης Μόρο (MIAM) συγκρούστηκαν με τις κυβερνητικές δυνάμεις. Κατά τις μάχες, που συχνά έδιωξαν από τις εστίες του τον τοπικό πληθυσμό, και οι δύο πλευρές αναφέρεται ότι παραβίασαν το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο, στις επιθέσεις των ενόπλων δυνάμεων αδιακρίτως εναντίον μαχητών και αμάχων και στη χρήση «ανθρώπινων ασπίδων» από τις δυνάμεις του MIAM.

Η Διεθνής Επιτροπή Ατομικής Ενέργειας προειδοποίησε τον Νοέμβριο για την κούρσα με τον χρόνο για να προληφθεί «πυρηνική αγριότητα» από «τρομοκρατικές» ομάδες στην Ασία. Στη Νότια Ασία, καθώς βελτιώθηκαν οι σχέσεις μεταξύ Ινδίας και Πακιστάν, ανακοινώθηκε τον Ιούνιο μορατόριουμ των πυρηνικών δοκιμών και από τις δύο χώρες.

«Πόλεμος κατά της τρομοκρατίας»

Τα ανθρώπινα δικαιώματα συνέχισαν να δέχονται επίθεση στο πλαίσιο του παγκόσμιου «πολέμου κατά της τρομοκρατίας». Στο Αφγανιστάν, εκατοντάδες άνθρωποι ύποπτοι ως συμπαθούντες τους Ταλιμπάν ή την αλ-Κάιντα βρίσκονταν υπό μακρόχρονη αυθαίρετη κράτηση στην αεροπορική βάση Μπαγκράμ και σε άλλα κέντρα κράτησης υπό τη διοίκηση των ενόπλων δυνάμεων των ΗΠΑ. Χωρίς πρόσβαση σε δικαστικές αρχές, οι κρατούμενοι ήταν πρακτικά πέρα από τα όρια ή την προστασία του νόμου. Ένοπλες πολιτικές ομάδες επιτέθηκαν σε μέλη οργανώσεων βοήθειας και σε προσωπικό επιφορτισμένο με τη διοργάνωση των εκλογών, σκοτώνοντας 12 εκλογικά στελέχη και τραυματίζοντας περισσότερα από 30 κατά την προεκλογική εκστρατεία των προεδρικών

εκλογών. Στο Πακιστάν, ο στρατός πραγματοποίησε αυθαίρετες συλλήψεις, πιθανές εξωδικαστικές εκτελέσεις και εσκεμμένη καταστροφή ακτοικιών κατά τη διάρκεια επιχειρήσεων για την απομάκρυνση από την περιοχή των φυλών του Νότιου Ουαζιριστάν ανθρώπων υπόπτων για σχέσεις με τους Ταλιμπάν ή την αλ-Κάιντα. Ένοπλες ομάδες αναφέρθηκε ότι συνέλαβαν ομήρους και ότι σε ορισμένες περιπτώσεις τους σκότωσαν.

Στη νοτιοανατολική Ασία, ένοπλες ομάδες σκότωσαν αμάχους σε επιθέσεις στην Ινδονησία και τις Φιλιππίνες. Έξι άνθρωποι κατηγορήθηκαν σε σχέση με τον φόνο περισσότερων από 100 επιβατών σε βομβιστική επίθεση εναντίον φεριμπότ στον Κόλπο της Μανίλα στις Φιλιππίνες τον Φεβρουάριο. Οι έξι φέρονται να είναι μέλη της Αμπού Σαγιάφ, μουσουλμανικής αποσχιστικής ένοπλης οργάνωσης που ενέχεται σε απαγωγές και κατηγορείται για διασυνδέσεις με την αλ-Κάιντα. Τα περισσότερα από τα θύματα σειράς βομβιστικών επιθέσεων στην Ινδονησία, μεταξύ άλλων εναντίον της αυστραλιανής πρεσβείας, ήταν Ινδονήσιοι άμαχοι.

Αυθαίρετες συλλήψεις και άδικες δίκες πραγματοποιήθηκαν με βάση ισχύουσα νομοθεσία περί ασφαλείας στην Ινδία, την Κίνα, τη Μαλαισία, το Νεπάλ και το Πακιστάν. Στην Αυτόνομη Περιφέρεια Ξιντζιάνγκ Ουιγούρ της Κίνας, μέλη της κυρίως μουσουλμανικής κοινότητας των Ουιγούρων συνέχισαν να τίθενται υπό κράτηση ως ύποπτοι «αποσχιστές, τρομοκράτες και θρησκευτικοί εξτρεμιστές». Οι αρχές έκλεισαν ανεπίσημα τζαμιά και απαγόρευαν ορισμένα βιβλία και εφημερίδες στη γλώσσα ουιγούρ.

Βία κατά των γυναικών

Δριμύς ήταν ο αντίκτυπος που είχαν για τις γυναίκες οι μακρόχρονες συγκρούσεις στην περιοχή. Στο Τζαμού και Κασμίρ, μια παραστρατιωτική μονάδα, οι Τυφεκιοφόροι Ραστρίγια, αναφέρθηκε ότι ευθύνεται για σειρά σεξουαλικών επιθέσεων εναντίον γυναικών. Στο Μανιπούρ της βορειοανατολικής Ινδίας, η φερόμενη ως σεξουαλική επίθεση και φόνος υπό κράτηση μιας νεαρής γυναίκας, της Θανγκτζάμ Μανοράμα, προκάλεσε εκκλήσεις για την κατάργηση της νομοθεσίας περί ασφαλείας που έχει διευκολύνει καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων επί δεκαετίες. Στο Λάος, σε ένα από τα χειρότερα επεισόδια της 30ετούς σύγκρουσης, πέντε παιδιά που είχαν πάει να συλλέξουν τροφή αναφέρθηκε ότι έπεσαν σε ενέδρα μέχρι και 40 στρατιωτών, ακρωτηριάστηκαν και φονεύθηκαν. Τέσσερα από τα παιδιά, κορίτσια ηλικίας μεταξύ 13 και 16 ετών, φαίνεται ότι βιάστηκαν πριν φονευθούν.

Στο Αφγανιστάν, το νέο Σύνταγμα προβλέπει την ισότητα των δύο φύλων. Στην πράξη, οι διακρίσεις κατά των γυναικών συνέχισαν να είναι διάχυτες. Πολλές γυναίκες βρίσκονταν στη φυλακή επειδή κατηγορήθηκαν ότι «το έσκασαν» από το σπίτι ή για μοιχεία και άλλες παράνομες σεξουαλικές δραστηριότητες εκτός γάμου (εγκλήματα ζίνα). Οι γυναίκες που βιάζονταν δεν το κατήγγελλαν στις αρχές, κυρίως από φόβο ότι θα διωχθούν ποινικά οι ίδιες για παράνομη σεξουαλική δραστηριότητα.

Διάχυτη ήταν η ατιμωρησία για τη βία κατά των γυναικών, τόσο κατά τη διάρκεια ένοπλων συγκρούσεων όσο και στην οικογενειακή σφαίρα. Ένα παράδειγμα ήταν η αδυναμία των αρχών στις Νήσους του Σολομώντος, παρά τη βοήθεια περιφερειακής δύναμης επέμβασης με στρατιωτική υποστήριξη, να οδηγήσει στη δικαιοσύνη τους υπαίτιους των βιασμών και άλλων πράξεων σεξουαλικής βίας κατά την ένοπλη σύγκρουση του 1998-2003.

Πρόσφυγες, εκτοπισμένοι στο εσωτερικό της χώρας τους και μετανάστες

Εκατομμύρια πρόσφυγες και εκτοπισμένοι στο εσωτερικό των χωρών τους συνέχισαν να στερούνται τα δικαιώματά τους. Οι πρόσφυγες που επέστρεψαν στο Αφγανιστάν αντιμετώπισαν παρατεταμένη ανασφάλεια, ανεργία, ανεπαρκή στέγαση και έλλειψη πρόσβασης σε εκτάσεις γης. Η προσοχή της διεθνούς κοινότητας στράφηκε στα δεινά των περισσότερων από 1,5 εκατομμύριο ανθρώπων που εκτοπίστηκαν εξ αιτίας του τσουνάμι. Αντιθέτως, απαρατήρητα πέρασαν σε μεγάλο βαθμό τα προβλήματα εκατοντάδων χιλιάδων ανθρώπων στη Μιανμάρ, το Νεπάλ και τη Σρι Λάνκα, που διώχθηκαν από τις εστίες τους εξ αιτίας των εμφυλίων συγκρούσεων και αναγκάστηκαν να αναζητήσουν ασφάλεια σε άλλες περιοχές της χώρας τους.

Η σύγκρουση στην επαρχία Άτσε της Ινδονησίας ανάγκασε πολλούς να καταφύγουν ως πρόσφυγες στη Τζακάρτα και το εξωτερικό, ιδίως τη Μαλαισία, δημοφιλή προορισμό για πολλούς Ινδονήσιους που αναζητούν εργασία. Οι Μαλαισιανές αρχές απείλησαν ότι θα απελάσουν με μαζική επιχείρηση εκατοντάδες χιλιάδες μετανάστες. Η περίοδος χάριτος, που χορηγήθηκε για να μπορέσουν οι μετανάστες να επιστρέψουν στις χώρες τους οικειοθελώς, παρατάθηκε τον Νοέμβριο και εκ νέου μετά την καταστροφή του τσουνάμι.

Στη Νότια Κορέα, την Ιαπωνία και πολλές άλλες χώρες της Ασίας, οι μετανάστες αντιμετώπιζαν συχνά διακρίσεις στην πρόσβαση στα δικαιώματά τους στην ισότητα, τη στέγαση, την υγειονομική περίθαλψη και στα εργασιακά δικαιώματα.

Θανατική ποινή

Η Ασία συνέχισε να είναι η ήπειρος με τον μεγαλύτερο αριθμό γνωστών εκτελέσεων, με πρώτες στον κατάλογο την Κίνα, το Βιετνάμ και τη Σιγκαπούρη. Στην Κίνα, όπου ελάχιστες είναι οι εγγυήσεις προστασίας των δικαιωμάτων των κατηγορουμένων, συνέχισε να εκτελείται μεγάλος αριθμός ανθρώπων μετά από άδικες δίκες. Τον Οκτώβριο, οι αρχές ανακοίνωσαν μεταρρυθμίσεις με στόχο την τήρηση των δικαιωμάτων των υπόπτων για ποινικά αδικήματα και των κατηγορουμένων, περιλαμβανομένης της επαναφοράς της επανεξέτασης από το Ανώτατο Δικαστήριο σε υποθέσεις θανατικής ποινής. Ασαφές όμως παρέμεινε πότε θα θεσπιστούν αυτά τα μέτρα.

Μεταξύ των χωρών που επανέλαβαν τις εκτελέσεις μετά από παύση αρκετών ετών ήταν η Ινδονησία, όπου τρεις άνθρωποι εκτελέστηκαν. Ήταν οι πρώτες εκτελέσεις από το 2001. Τον Απρίλιο, το Αφγανιστάν πραγματοποίησε την πρώτη γνωστή εκτέλεση μετά την πτώση των Ταλιμπάν. Στην Ινδία, η πρώτη γνωστή εκτέλεση μετά το 1997 πραγματοποιήθηκε εν μέσω δημόσιων διαμαρτυριών σε ολόκληρη τη χώρα, ενώ ακολούθησε η παραίτηση του δήμιου. Η κατακραυγή προσέλκυσε την προσοχή στις μετατροπές ποινής που είχαν χορηγηθεί σε παρόμοιες περιπτώσεις μέχρι τότε.

Το Μπουτάν, μία από τις ελάχιστες χώρες που αντιτάχθηκαν σε αυτήν την αρνητική τάση, κατάργησε διά νόμου τη θανατική ποινή. Υπήρξαν επίσης ελπίδες ότι ο δημόσιος διάλογος που ξεκίνησε ίσως καταλήξει σε μείωση της χρήσης της θανατικής ποινής στη Νότια Κορέα, τη Σιγκαπούρη, την Τόνγκα και τις Φιλιππίνες.

Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή διέτρεχαν τον κίνδυνο να υποστούν παρενοχλήσεις, αυθαίρετη κράτηση και απειλές θανάτου. Στο Νεπάλ, η ζωή των ακτιβιστών και των οικογενειών τους συχνά διέτρεξε κίνδυνο από αμφότερες τις αντιμαχόμενες πλευρές. Στην πορεία του έργου τους, δικηγόροι και μέλη οργανώσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της Εθνικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου δέχτηκαν απειλητικά τηλεφωνήματα από αγνώστους, που πιστεύεται ότι είναι μέλη του στρατού ή ότι έχουν στενή σχέση με αυτόν.

Στην Κίνα, οι αρχές συνέχισαν να απαγγέλλουν κατηγορίες, για ανατρεπτική δραστηριότητα ή για αόριστα διατυπωμένα αδικήματα εθνικής ασφάλειας, εναντίον ειρηνικών ακτιβιστών της κοινωνίας των πολιτών και υπερμάχων μεταρρυθμίσεων. Δικηγόροι, δημοσιογράφοι, ακτιβιστές για θέματα HIV/AIDS και υπέρμαχοι των στεγαστικών δικαιωμάτων ήταν μεταξύ εκείνων που υπέστησαν εκφοβισμούς, συλλήψεις ή φυλακίσεις επειδή τεκμηρίωσαν καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επειδή αγωνίζονταν για μεταρρυθμίσεις ή επειδή διεκδίκησαν επανόρθωση για εκείνους, των οποίων τα δικαιώματα είχαν παραβιαστεί. Ο Λι Νταν, ακτιβιστής για θέματα AIDS, τέθηκε για λίγο υπό κράτηση και μόλις απελευθερώθηκε ξυλοκοπήθηκε από αγνώστους. Οι τοπικές αρχές της επαρχίας Χενάν, όπου μέχρι και ένα εκατομμύριο άνθρωποι αναφέρεται ότι έγιναν οροθετικοί όταν πούλησαν πλάσμα αίματος σε κρατικούς σταθμούς αιμοδοσίας, είχαν πρόσφατα κλείσει το σχολείο του για ορφανά του AIDS.

Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην περιοχή κινητοποιήθηκαν πέρα από τα εθνικά σύνορα, ιδίως για να αντικρούσουν τον αντίκτυπο του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» στα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Ασία φιλοξένησε αρκετές διεθνείς συναντήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στο Παγκόσμιο Κοινωνικό Φόρουμ τον Ιανουάριο στη Βομβάη της Ινδίας, δεκάδες χιλιάδες ακτιβιστές συζήτησαν τον αντίκτυπο που έχουν για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την ανθρωπινή αξιοπρέπεια ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» και η παγκοσμιοποίηση. Τον Σεπτέμβριο, στη Σεούλ της Νότιας Κορέας, εθνικοί θεσμοί για τα ανθρώπινα δικαιώματα (ΕΘΑΔ) από ολόκληρο τον κόσμο εξέτασαν την ανάγκη να προστατευθούν τα ανθρώπινα δικαιώματα στο πλαίσιο του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας». Σε περιφερειακή συγκέντρωση τέτοιων θεσμών τον φεβρουάριο στο Κατμαντού του Νεπάλ, μέλη του Φόρουμ ΕΘΑΔ Ασίας-Ειρηνικού εξέτασε το ζήτημα «τρομοκρατία και κράτος δικαίου», περιλαμβανομένης προσωρινής έκθεσης του Συμβουλευτικού Συμβουλίου Νομικών του Φόρουμ.

ΑΦΡΙΚΗ

Κυριότερα σημεία της Ετήσιας Έκθεσης 2005 της Διεθνούς Αμνηστίας Γεγονότα που καταγράφηκαν κατά το 2004

Οι ένοπλες συγκρούσεις συνέχισαν να επιφέρουν εκτεταμένες καταστροφές σε αρκετές περιοχές της Αφρικής κατά το 2004, πολλές από αυτές τροφοδοτούμενες από τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πρόσφυγες και εκτοπισμένοι αντιμετώπισαν φρικτές συνθήκες. Υπήρξαν διεθνείς πρωτοβουλίες προκειμένου να καταστούν υπόλογοι οι δράστες καταπατήσεων. Σε ολόκληρη την περιοχή υπήρξαν διακρίσεις κατά των ανθρώπων που ζουν με HIV/AIDS, η συντριπτική πλειονότητα των οποίων στερείται το δικαίωμα σε ιατρική περίθαλψη. Η πολιτική καταστολή ήταν διαδεδομένη και οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δέχτηκαν επιθέσεις. Η διάχυτη βία κατά των γυναικών επιδεινώθηκε από τη φτώχεια και την έλλειψη πρόσβασης στην υγειονομική μέριμνα και την παιδεία.

Τέθηκαν σε λειτουργία περιφερειακοί θεσμοί, που ιδρύθηκαν για να διασφαλίσουν τον σεβασμό για τα ανθρώπινα δικαιώματα, να διεξάγουν ειρηνευτικές λειτουργίες ή να προλαμβάνουν και να επιλύουν συγκρούσεις. Επιπλέον, τον Ιανουάριο τέθηκε σε ισχύ το Πρωτόκολλο του Αφρικανικού Καταστατικού Χάρτη για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών, με αντικείμενο την ίδρυση Αφρικανικού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Λαών. Όμως το Δικαστήριο δεν ιδρύθηκε πλήρως γιατί σημαντικές καθυστερήσεις προκάλεσε η απόφαση της Συνέλευσης της Αφρικανικής Ένωσης να το ενοποιήσει με το Αφρικανικό Δικαστήριο Απονομής Δικαιοσύνης.

Οι κυβερνήσεις επιβεβαίωσαν εκ νέου τις δεσμεύσεις τους να προωθούν και να προστατεύουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Όμως η αθέτηση των υποσχέσεων, τα ασθενικά ή υπό κατάρρευση συστήματα ποινικής δικαιοσύνης, η διαφθορά και η παράνομη εκμετάλλευση πόρων συνέβαλαν ώστε να στερηθούν πολλοί τα στοιχειώδη δικαιώματα.

Ένοπλες συγκρούσεις

Οι φόνοι, οι απαγωγές και οι βιασμοί από κυβερνητικές δυνάμεις και ένοπλες αντικυβερνητικές ομάδες συνέχισαν να είναι διαδεδομένοι στις ένοπλες συγκρούσεις στη Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό (ΛΔΚ), την Ουγκάντα, τη Σομαλία και το Σουδάν. Η πρόοδος που σημειώθηκε σε αρκετές ειρηνευτικές συμφωνίες συνέχισε να είναι εύθραυστη στην Ακτή Ελεφαντοστού, το Μπουρούντι και τη Σομαλία, όπου σποραδικές εκρήξεις βίας συνεχίστηκαν επίμονα κατά τόπους.

Οι αντιμαχόμενες πλευρές στον πόλεμο βορρά-νότου στο Σουδάν ανέλαβαν δεσμεύσεις να επιτύχουν συνολική συμφωνία ειρήνευσης μέχρι το τέλος του 2004. Είχαν ήδη υπογραφεί συμφωνίες κατανομής του πλούτου και της εξουσίας και είχαν γίνει προσωρινές διευθετήσεις για θέματα ασφάλειας. Σε έντονη αντίθεση με αυτές τις διαπραγματεύσεις ειρήνευσης, χιλιάδες άνθρωποι φονεύθηκαν ή βιάστηκαν στο Νταρφούρ του δυτικού Σουδάν, ενώ εκατοντάδες χιλιάδες εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους, πολλοί από αυτούς από πολιτοφυλακές υποστηριζόμενες από την κυβέρνηση. Οι συμφωνίες εκχειρίδας παραβιάζονταν τακτικά από τις διάφορες αντιμαχόμενες δυνάμεις.

Στη Σομαλία, στα τελικά στάδια διαδικασίας συμφιλίωσης για να τερματιστεί πάνω από μία δεκαετία κατάρρευσης του κράτους και βίας μεταξύ φατριών, ο νεοδιορισμένος Πρόεδρος σχημάτισε κυβέρνηση και δημιουργήθηκε προσωρινή Βουλή. Οι περισσότεροι από τους ηγέτες των φατριών έγιναν μέλη της νέας κυβέρνησης.

Η κατάσταση στη ανατολική ΛΔΚ συνέχισε να είναι ευμετάβλητη. Ένοπλες πολιτικές ομάδες συνέχισαν να διαπράττουν φόνους, βιασμούς και άλλες μορφές βασανισμού αμάχων και περιστασιακά επανέλαβαν τις μάχες με αντίπαλες δυνάμεις. Η ευθεία υποστήριξη των ενόπλων ομάδων από γειτονικές χώρες συνέβαλε στη διαιώνιση της αστάθειας.

Ο ρόλος των ειρηνευτικών αποστολών στην Αφρική επεκτάθηκε καθ' όλο το 2004. Η αποστολή των Η.Ε. στην Ακτή Ελεφαντοστού και η Αφρικανική Αποστολή στο Μπουρούντι μετατράπηκαν σε

ειρηνευτικές αποστολές των Η.Ε., ενώ πρόσθετα στρατεύματα ενίσχυσαν την ειρηνευτική αποστολή των Η.Ε. στη ΛΔΚ. Το Συμβούλιο Ειρήνης και Ασφαλείας της Αφρικανικής Ένωσης απέστειλε δύναμη στο Νταρφούρ με εντολή να προστατεύσει τους αμάχους. Παρά την αυξημένη επιτόπια παρουσία δυνάμεων των Η.Ε. και της Αφρικανικής Ένωσης, η προστασία των αμάχων παρέμεινε συχνά ανεπαρκής στο Μπουκαβού της ΛΔΚ ή στο Νταρφούρ.

Η διάδοση των ελαφρών όπλων στην περιοχή συνέχισε να αποτελεί μείζονα αιτία καταπατήσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ το Συμβούλιο Ασφαλείας κήρυξε εμπάργκο στις πωλήσεις όπλων προς όλες τις μη κυβερνητικές δυνάμεις στο Νταρφούρ. Ωστόσο, δεν δημιουργήθηκαν κατάλληλοι μηχανισμοί επιτήρησης και το εμπάργκο δεν επεκτάθηκε στη σουδανική κυβέρνηση, παρά την άμεση ευθύνη της για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο Ασφαλείας κήρυξε επίσης εμπάργκο στις πωλήσεις όπλων προς την Ακτή Ελεφαντοστού, αλλά και πάλι παρέλειψε να διασφαλίσει επαρκή επιτήρηση.

Καθώς τερματίζονταν ορισμένες ένοπλες συγκρούσεις, άρχισε ή σχεδιάστηκε επεναπατρισμός προσφύγων σε μεγάλη κλίμακα. Στο Μπουρούντι και τη Λιβερία, η Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες διευκόλυνε τον οικειοθελή επαναπατρισμό. Στην Ανγκόλα συνεχίστηκε ο επαναπατρισμός χιλιάδων προσφύγων. Σε χώρες με μακρόχρονους προσφυγικούς πληθυσμούς, όπως η Τανζανία, οι πρόσφυγες συχνά αντιμετώπισαν επιδεινούμενες συνθήκες διαβίωσης, κυβερνήσεις απρόθυμες να δεχτούν νέους πρόσφυγες και αυξημένες πιέσεις να επαναπατριστούν. Συγκρούσεις όπως στο Νταρφούρ προκάλεσαν εκτεταμένες εκτοπίσεις ανθρώπων. Η επίθεση τον Αύγουστο εναντίον Κονγκολέζων προσφύγων σε κέντρο προσωρινής παραμονής στο Μπουρούντι, κατά την οποία σκοτώθηκαν περισσότεροι από 150 άνθρωποι, κατέδειξε ακόμη περισσότερο την ανάγκη αυξημένης προστασίας των προσφύγων και των αμάχων πληθυσμών γενικότερα.

Διεθνής δικαιοσύνη

Σημαντικές εξελίξεις σημειώθηκαν στην αντιμετώπιση της ατιμωρησίας για παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ένοπλες συγκρούσεις μέσω της χρήσης διεθνών μηχανισμών απονομής δικαιοσύνης. Οι κυβερνήσεις της ΛΔΚ και της Ουγκάντα παρέπεμψαν στο Διεθνές Ποινικό Δικαστήριο (ΔΠΔ) τα εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας που διαπράχθηκαν σε ένοπλες συγκρούσεις. Ήταν οι πρώτες υποθέσεις για τις οποίες το ΔΠΔ θα ξεκινούσε τέτοιες ανακρίσεις. Καθώς το ΔΠΔ μπορεί να ερευνήσει και να διώξει ποινικά περιορισμένο μόνο αριθμό ατομικών υποθέσεων, συνέχισε να υφίσταται η ανάγκη ολοκληρωμένων σχεδίων για τον τερματισμό της ατιμωρησίας για όλα τα εγκλήματα αυτού του είδους, ανεξαρτήτως ποια πλευρά τα διέπραξε και ανεξαρτήτως του επιπέδου ευθύνης του δράστη. Η Ουγκάντα αργότερα υπαινίχθηκε ότι τα εγκλήματα πολέμου και εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας στη Βόρεια Ουγκάντα θα αντιμετωπίζονταν στο πλαίσιο παραδοσιακών διαδικασιών συμφιλίωσης, αν και οι παραπομπές που είχε κάνει προς το ΔΠΔ δεν ήταν δυνατόν να ανακληθούν.

Άρχισαν ενώπιον του Ειδικού Δικαστηρίου για τη Σιέρα Λεόνε οι δίκες ανθρώπων που κατηγορούνται για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας, εγκλήματα πολέμου και άλλες σοβαρές παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου, περιλαμβανομένων του βιασμού, άλλων μορφών σεξουαλικής βίας και της σεξουαλικής δουλείας. Το Δικαστήριο είχε αποφανθεί προηγουμένως ότι η γενική αμνηστία που χορηγήθηκε με την ειρηνευτική συμφωνία του Λομέ το 1999 ήταν «αναποτελεσματική» ως προς το να το εμποδίσει να διώξει εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου και ότι ο Τσαρλς Τέιλορ, πρώην Πρόεδρος της Λιβερίας, δεν διέθετε ασυλία από την ποινική δίωξη. Ο Τσαρλς Τέιλορ, που καταζητείται επειδή «φέρει τη μεγαλύτερη ευθύνη» για φόνους, ακρωτηριασμούς, βιασμούς και άλλες καταπατήσεις μέσω της ενεργού υποστήριξης ένοπλων αντικυβερνητικών ομάδων στη Σιέρα Λεόνε, παρέμεινε στη Νιγηρία. Του έχει χορηγηθεί η ιδιότητα του πρόσφυγα, ενώ φαίνεται ότι του δόθηκαν εγγυήσεις ότι δεν θα παραδοθεί στο Ειδικό Δικαστήριο, ούτε θα οδηγηθεί στα δικαστήρια της Νιγηρίας.

Εξεταστική επιτροπή διερεύνησε τις αναφορές για παραβιάσεις του διεθνούς ανθρωπιστικού δικαίου και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στο Νταρφούρ μετά από απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας. Στο έργο της επιτροπής περιλαμβανόταν ο προσδιορισμός του κατά πόσον είχαν συμβεί πράξεις γενοκτονίας και η αναγνώριση των δραστών με την προοπτική να διασφαλιστεί η λογοδοσία.

Η Ύπατη Αρμοστεία των Η.Ε. για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα κίνησε έρευνα για τις αναφορές για παράνομους φόνους και υπερβολική χρήση βίας εναντίον αντικυβερνητικών διαδηλωτών στην Ακτή Ελεφαντοστού. Μια άλλη διεθνής εξεταστική επιτροπή, που συστάθηκε με βάση του όρους της ειρηνευτικής συμφωνίας του Λινάς-Μαρκουσίς στην Ακτή του Ελεφαντοστού το 2003, δεν είχε ακόμη εκθέσει δημοσίως τα πορίσματα των ερευνών της για τις καταπατήσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων που διαπράχθηκαν μετά των Σεπτέμβριο του 2002, ερευνών οι οποίες ολοκληρώθηκαν το 2004. Η έκθεσή της επρόκειτο να αποτελέσει τη βάση για ποινικές διώξεις από την κυβέρνηση.

Μετά από αίτημα του Συμβουλίου Ασφαλείας, διενεργήθηκε εκτίμηση της σκοπιμότητας σύστασης Διεθνούς Δικαστικής Εξεταστικής Επιτροπής στο Μπουρούντι, όπως είχε περιγραφεί στην ειρηνευτική συμφωνία της Αρούσα το 2000. Μια τέτοια επιτροπή θα διερευνούσε και να προσδιόριζε τις ευθύνες για τα εγκλήματα του διεθνούς δικαίου που διαπράχθηκαν κατά το διάστημα που μεσολάβησε από την ανεξαρτησία από την αποικιακή διοίκηση μέχρι την υπογραφή της ειρηνευτικής συμφωνίας.

Βία κατά των γυναικών

Γυναίκες συνέχισαν να βιάζονται και να υποβάλλονται σε άλλες μορφές σεξουαλικής βίας παρά τον τερματισμό των ενόπλων συγκρούσεων στην Ακτή Ελεφαντοστού, την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία και τη Λιβερία. Στο Νταρούμ και στην ανατολική ΛΔΚ η κακοποίηση αυτού του είδους χρησιμοποιήθηκε ως όπλο πολέμου εναντίον γυναικών και κοριτσιών που είχαν ήδη βιώσει πολυετή βία. Δεν υπήρξε ασφαλές καταφύγιο για τις γυναίκες, ούτε καν στους προσφυγικούς καταυλισμούς. Στη ΛΔΚ, η κατάρρευση του συστήματος υγείας άφησε τις επιζώσες βιασμού χωρίς υγειονομική περίθαλψη για τραύματα και μολύνσεις που σε ορισμένες περιπτώσεις οδηγούν στον θάνατο. Αυτή η έλλειψη έστω και της στοιχειώδους υγειονομικής περίθαλψης ήταν συνηθισμένη και σε πολλά άλλα κράτη.

Υπήρξαν αυξανόμενες αποδείξεις ότι η βία κατά των γυναικών, σε καταστάσεις συγκρούσεων και μετά από αυτές, βασίζεται στο φύλο και αποτελεί ακραία έκφανση των διακρίσεων και των ανισοτήτων που βιώνουν οι γυναίκες σε καιρό ειρήνης. Η σωματική ακεραιότητα των γυναικών απειλείται και τα στοιχειώδη δικαιώματά τους διαβρώνονται σε καθημερινή βάση. Η βία που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες σε καιρό ειρήνης συμβάλλει επίσης σε ευρεία αποδοχή της βίας στην οικογένεια. Στη Νιγηρία, όπως και σε άλλες χώρες, οι διακρίσεις μέσα στην οικογένεια και την κοινότητα συμπληρώνονται με την ύπαρξη νόμων που ενέχουν διακρίσεις.

Πολλά κορίτσια, που ζουν κάτω από το όριο φτώχειας, συνέχισαν να διατρέχουν τον κίνδυνο να στρατολογηθούν ως παιδιά-στρατιώτες, να ξυλοκοπηθούν, να εξαναγκαστούν σε σεξουαλική δουλεία, ακόμα και να φονευθούν. Στη ΛΔΚ συνέχισε να σημειώνεται στρατολόγηση παιδιών-στρατιωτών παρά τη σχεδιαζόμενη διάλυση του στρατού, που σε μεγάλο βαθμό δεν είχε ακόμη εφαρμοστεί κατά το τέλος του έτους. Τα προγράμματα αφοπλισμού, αποστράτευση και επανένταξης παρέλειψαν να συμπεριλάβουν συγκεκριμένες πρόνοιες για όσες είχαν υποστεί σεξουαλική βία.

Θανατική ποινή

Η Σενεγάλη κατάργησε επισήμως τη θανατική ποινή. Πολλά άλλα κράτη συνέχισαν να την έχουν καταργήσει στην πράξη. Στη Νιγηρία, Ομάδα Μελέτης για τη Θανατική Ποινή κάλεσε την κυβέρνηση να επιβάλει μορατόριουμ των εκτελέσεων και να μετατρέψει σε ισόβια κάθειρξη τις ποινές όλων των θανατοποινιτών, των οποίων οι προσφυγές είχαν τελεσιδικήσει. Στη Σιέρα Λεόνε, η Επιτροπή Αλήθειας και Συμφιλίωσης συνέστησε την άμεση κατάργηση όλων των νόμων που εξουσιοδοτούν τη χρήση της θανατικής ποινής. Παρ' όλα αυτά, λίγο μετά καταδικάστηκαν σε θάνατο 10 άνθρωποι για προδοσία.

Θανατοποινίτες συνέχισαν να υπάρχουν σε χώρες όπως η Ισημερινή Γουινέα, η Κένυα, η Μαυριτανία και το Μπουρούντι, οι περισσότεροι από αυτούς μετά από άδικες δίκες. Στο Σουδάν, εκατοντάδες άνθρωποι καταδικάστηκαν σε θάνατο κατά το 2004.

Οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά δικαιώματα

Η Αφρική συνέχισε να αντιμετωπίζει δριμυείς οικονομικές συνθήκες. Η μεγάλη διαφθορά και η παράνομη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων συνέβαλαν ώστε να στερηθούν πολλοί άνθρωποι, ιδίως τα πιο περιθωριοποιημένα τμήματα του πληθυσμού, τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά τους δικαιώματα –ιδίως τα δικαιώματα στην τροφή, το νερό, την υγεία, τη στέγη και την παιδεία– καθώς και τα αστικά και πολιτικά τους δικαιώματα, όπως το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη και στην αποτελεσματική απονομή ποινικής δικαιοσύνης.

Στη Ζιμπάμπουε, ολόκληρες κοινότητες στερούνταν τακτικά το δικαίωμά τους στην τροφή, εν μέρει εξ αιτίας πολιτικής διακρίσεων από την κυβέρνηση, η οποία χρησιμοποίησε την τροφή ως μέσο πολιτικής καταστολής. Επίσης, ιδίως οι γυναίκες, τα παιδιά, οι ηλικιωμένοι, οι μειονότητες και οι μετανάστες, συνέχισαν να στερούνται την επαρκή εφαρμογή του δικαιώματος στην υγεία στη Νότια Αφρική, τη Ρουάντα και τη Σουαζιλάνδη, καθώς και του δικαιώματος στη στέγη στην Ανγκόλα. Υπήρξε αυξανόμενη ευαισθητοποίηση για τις στοιχειώδεις ανάγκες των ανθρώπων που ζουν με HIV/AIDS, ενώ η πρόσβαση σε αντιρετροϊκά φάρμακα έγινε βαθμιαία διαθέσιμη μέσω προγραμμάτων των κυβερνήσεων και του Παγκόσμιου Ταμείου. Ωστόσο, σημαντικές προσπάθειες συνέχισαν να είναι απαραίτητες για να αντιμετωπιστούν οι διακρίσεις, οι επιπτώσεις της φτώχειας και η οξεία έλλειψη ιατρικού προσωπικού, ως εμπόδια για την απόλαυση του δικαιώματος στην υγεία.

Πολιτική καταστολή

Η ελευθερία της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι συνέχισε να δέχεται επιθέσεις από τις κυβερνήσεις και συνέχισε να είναι περιορισμένη διά νόμου στη Σουαζιλάνδη. Στην Ακτή Ελεφαντοστού, η κυβέρνηση εκφόβισε δημοσιογράφους και υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω της χειραγώγησης των εντύπων μέσων ενημέρωσης. Στη Ζιμπάμπουε, το Καμερούν και τη Μαυριτανία, οι δυνάμεις ασφαλείας χρησιμοποιήθηκαν για τη χαλιναγώγηση της πολιτικής διαφωνίας ή της αντίθεσης προς την κυβέρνηση.

Δικαστήριο αθώωσε από την κατηγορία της προδοσίας κατά του κράτους τον ηγέτη της αντιπολίτευσης στη Ζιμπάμπουε, Μόργκαν Τσβανγκιράι, όμως συνέχισαν να υπάρχουν ερωτηματικά σχετικά με την ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος. Επίσης στη Ζιμπάμπουε, επιτράπηκε σε νεανικές πολιτοφυλακές να επιτεθούν ατιμωρητί σε όσους θεωρούνται επικριτικοί απέναντι στην κυβέρνηση.

Στην Ερυθραία βρίσκονταν υπό μυστική κράτηση χιλιάδες επικριτές και πολιτικοί αντίπαλοι της κυβέρνησης, πολλοί από αυτούς κρατούμενοι συνείδησης. Ορισμένοι είχαν καταδικαστεί από επιτροπές αξιωματικών του στρατού και της αστυνομίας σε κλειστές διαδικασίες που προσέβαλαν τα στοιχειώδη πρότυπα δίκαιης δίκης. Οι καταδικασμένοι δεν πληροφορήθηκαν τις εναντίον τους κατηγορίες, δεν είχαν δικαίωμα να υπερασπιστούν τον εαυτό τους, ούτε να εκπροσωπούνται νομικά ενώπιον των επιτροπών, και δεν είχαν δυνατότητα προσφυγής σε ανεξάρτητο δικαστικό σώμα για να αμφισβητήσουν τις καταπατήσεις των θεμελιωδών τους δικαιωμάτων.

Στο Σουδάν τέθηκαν υπό κράτηση πολιτικοί αντίπαλοι, υποτιθέμενοι επικριτές της κυβέρνησης, φοιτητές και ακτιβιστές, με βάση τον Νόμο περί Δυνάμεων Εθνικής Ασφαλείας, ο οποίος επιτρέπει την κράτηση χωρίς επαφή με τον έξω κόσμο και χωρίς απαγγελία κατηγορίας ή δίκη επί διάστημα μέχρι και εννέα μηνών. Πολλοί κρατούμενοι αναφέρθηκε ότι υποβλήθηκαν σε βασανιστήρια ή κακομεταχείριση ενώ κρατούνταν χωρίς επαφή με τον έξω κόσμο με βάση αυτόν τον νόμο.

Η παράλειψη των αρχών να οδηγήσουν στη δικαιοσύνη μέλη των σωμάτων ασφαλείας, ύποπτα ή κατηγορούμενα για σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συνέβαλε στην ατμόσφαιρα ατιμωρησίας σε πολλές χώρες. Επιπλέον, η απουσία διεξοδικών και πειστικών ερευνών, όσον αφορά ισχυρισμούς για βασανιστήρια ή εξωδικαστικές εκτελέσεις, αποδυνάμωσε στην πράξη το κράτος δικαίου.

Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Αρκετές κυβερνήσεις επέβαλαν σοβαρούς περιορισμούς στο έργο των υπερασπιστών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Ο Νόμος περί Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ) στη Ζιμπάμπουε έδωσε στην κυβέρνηση σαρωτικές εξουσίες να επεμβαίνει στην κοινωνία των πολιτών και στις

οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων μέσω ενός Συμβουλίου ΜΚΟ διορισμένου από την κυβέρνηση. Με βάση τον Νόμο περί ΜΚΟ, απαγορεύτηκε στις οργανώσεις της Ζιμπάμπουε να λαμβάνουν ξένη χρηματοδότηση για έργο ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ενώ απαγορεύτηκε σε ξένες οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων να εργάζονται στη Ζιμπάμπουε.

Στη Ρουάντα ουσιαστικά σταμάτησε το έργο μιας εξέχουσας ανεξάρτητης οργάνωσης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της Ρουαντέζικης Ένωσης για την Προώθηση και την Υπεράσπιση των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (LIPRODHOR). Ήταν μία από το πλήθος των ρουαντέζικων ΜΚΟ, των οποίων προτάθηκε η διάλυση με το σκεπτικό ότι είχαν υποστηρίξει τη γενοκτονία, μετά από έρευνες Κοινοβουλευτικής Επιτροπής, οι οποίες δεν ήταν ούτε δίκαιες, ούτε διαφανείς.

Στο Σουδάν, η κυβέρνηση συνέχισε να συλλαμβάνει υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που αποκάλυπταν παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αντί να οδηγήσει στη δικαιοσύνη τους δράστες των παραβιάσεων. Η κυβέρνηση της Ερυθραίας δεν επέτρεψε σε εθνικές οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων να λειτουργήσουν και αρνήθηκε την πρόσβαση στη χώρα σε διεθνείς οργανώσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Στην Ακτή Ελεφαντοστού, υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων δέχτηκαν επιθέσεις επειδή εξέφρασαν απόψεις που θεωρήθηκαν επικριτικές για την κυβέρνηση.

Θετική εξέλιξη ήταν η δημιουργία θέσης Ειδικού Εισηγητή για τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από την Αφρικανική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών. Ωστόσο, η Επιτροπή συνέχισε να αντιμετωπίζει πολλές προκλήσεις, μεταξύ των οποίων έλλειψη επαρκών πόρων για να υλοποιήσει την εντολή της.

Περιφερειακές εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας

- *Ανοικτή επιστολή προς τους Μονίμους Αντιπροσώπους στην Αφρικανική Ένωση αναφορικά με την υπόθεση του Τσαρλς Τέιλορ, πρώην Προέδρου της Λιβερίας, καταζητούμενου για εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας και εγκλήματα πολέμου (AI Index: IOR 63/007/2004)*
- *Το Πρωτόκολλο για τα Δικαιώματα των Γυναικών στην Αφρική: Ενίσχυση της προώθησης και της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των γυναικών στην Αφρική (AI Index: IOR 63/005/2004)*
- *Προς την Προστασία και την Προώθηση των Δικαιωμάτων των Υπερασπιστών των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στην Αφρική: Συστάσεις της Διεθνούς Αμνηστίας προς τον Υπεύθυνο για Θέματα Υπερασπιστών των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων της Αφρικανικής Επιτροπής για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών (AI Index: IOR 63/004/2004)*
- *Αφρικανικό Δικαστήριο για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου και των Λαών: Ελάχιστα κριτήρια για να διασφαλιστεί ο διορισμός ως δικαστών των υποψηφίων με τα υψηλότερα προσόντα (AI Index: IOR 63/001/2004).*

ΕΥΡΩΠΗ & ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΣΙΑ

Κυριότερα σημεία της Ετήσιας Έκθεσης 2005 της Διεθνούς Αμνηστίας Γεγονότα που καταγράφηκαν κατά το 2004

Τα ανθρώπινα δικαιώματα συνέχισαν να πέφτουν θύμα του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας». Ο παγιωμένος ρατσισμός, οι διακρίσεις και η μισαλλοδοξία φάνηκαν στις επιθέσεις εναντίον μελών αραβικών, εβραϊκών και μουσουλμανικών κοινοτήτων, στη βία μεταξύ εθνοτήτων και στις παραλείψεις απόδοσης αξιοπρέπειας σε ανθρώπους με διανοητικές αναπηρίες. Πάρα πολύ συχνά, οι υπαίτιοι καταπατήσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως βασανιστηρίων και κακομεταχείρισης, συνέχισαν να απολαμβάνουν ατιμωρησία. Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) –που τον Μάιο διευρύνθηκε με την προσχώρηση 10 νέων κρατών– συνέχισε να επιδεικνύει έλλειψη πολιτικής βούλησης να αντιμετωπίσει τις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντός των συνόρων της.

«Πόλεμος κατά της τρομοκρατίας»

Ένοπλες αντικυβερνητικές ομάδες έσπειραν τον θάνατο και την καταστροφή σε όλη την περιοχή – με επιθέσεις αυτοκτονίας στο Ουζμπεκιστάν, με βομβιστικές επιθέσεις εναντίον τρένων σε ώρα αιχμής στην Ισπανία και με τη σύλληψη μαθητών ως ομήρων και την επακόλουθη πολιορκία του σχολείου στο Μπεσλάν της Ρωσίας– αφαιρώντας εκατοντάδες ζωές.

Οι κυβερνήσεις, με τη σειρά τους, συνέχισαν να ξηλώνουν τα δικαιώματα υπό την αιγίδα του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας». Παρ' όλο που το ανώτατο δικαστήριο της Βρετανίας αποφάνθηκε, σε μια απόφαση-ορόσημο, ότι η επ' αόριστον κράτηση αλλοδαπών «υπόπτων διεθνών τρομοκρατών» χωρίς απαγγελία κατηγορίας ή δίκη είναι παράνομη, 11 άνδρες συνέχιζαν να βρίσκονται υπό κράτηση –και άλλος ένας ουσιαστικά υπό κατ' οίκον περιορισμό– στα τέλη του 2004. Προηγουμένως το Εφετείο Αγγλίας και Ουαλίας είχε αποφανθεί ότι τα «αποδεικτικά στοιχεία» που αποκτώνται με βασανιστήρια από τρίτη χώρα θα ήταν απαράδεκτα στα δικαστήρια μόνο αν στα βασανιστήρια είχαν αναμιχθεί άμεσα, ή είχαν συνεργήσει, κρατικά όργανα της Βρετανίας. Ολόκληρο το έτος η Βρετανία προσπαθούσε επίσης να παρακάμψει τις υποχρεώσεις της με βάση το εγχώριο και το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα, υποστηρίζοντας ότι το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν δεσμεύει τις ένοπλες δυνάμεις της στο Ιράκ και το Αφγανιστάν.

Στη Ρωσία, η Βουλή παρέτεινε στις 30 ημέρες το διάστημα για το οποίο μπορεί να κρατείται χωρίς απαγγελία κατηγορίας κάποιος που θεωρείται ύποπτος για αδικήματα «σχετιζόμενα με την τρομοκρατία». Το Ουζμπεκιστάν πραγματοποίησε σαρωτικές αυθαίρετες κρατήσεις εκατοντάδων ανδρών και γυναικών που θεωρούνται οι ίδιοι ή συγγενείς τους ευλαβείς Μουσουλμάνοι, και καταδίκασε σε μακρόχρονες ποινές φυλάκισης μετά από άδικες δίκες δεκάδες ανθρώπους που κατηγορούνταν για αδικήματα «σχετιζόμενα με την τρομοκρατία». Οι ρωσικές ομοσπονδιακές δυνάμεις ασφαλείας συνέχισαν να απολαμβάνουν ουσιαστική ατιμωρησία για τις παραβιάσεις στην Τσετσενία.

Πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο

Όσον αφορά τις διατάξεις περί ασύλου και τις προκλήσεις της μετανάστευσης, οι κυβερνήσεις συνέχισαν να δίνουν έμφαση στον έλεγχο και την αποτροπή και όχι στην προστασία, κατά παράβαση των διεθνών θεσμικών κειμένων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, λιμενοφύλακες και αστυνομικοί επιδόθηκαν ενδεχομένως σε πρακτικές, που αποσκοπούσαν να αποθαρρύνουν μετανάστες από την είσοδο στο ελληνικό έδαφος, με τρόπους που έθεταν σε κίνδυνο τις ζωές τους. Η Ιταλία, που από πολύ καιρό δεν διαθέτει επαρκή και ολοκληρωμένη διαδικασία ασύλου, απέλασε στη Λιβύη μεγάλα πλήθη ανθρώπων, οι περισσότεροι από τους οποίους ήταν βορειοαφρικανικής καταγωγής και στους οποίους περιλαμβάνονταν αιτούντες άσυλο. Οι βιαστικές και συνοπτικές απελάσεις προκάλεσαν υποψίες ότι η κυβέρνηση ήταν αποφασισμένη να ενεργήσει, ανεξαρτήτως του κόστους που θα είχε αυτό για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι κατάφωρες καταπατήσεις αυτού του είδους συμπληρώθηκαν από την αποτυχία της Ε.Ε. να εξισορροπήσει την υπέρτατη έμφαση που δίνει στη χαλιναγωγή της εισροής αιτούντων

άσυλο και μεταναστών, αφ' ενός, με μια σαφή προοπτική προστασίας των προσφύγων, αφ' ετέρου.

Ρατσισμός και διακρίσεις

Εκδηλώσεις ρατσισμού, διακρίσεων και μισαλλοδοξίας συνέχισαν να μαστιίζουν την περιοχή.

Οι διακρίσεις εμφανίστηκαν με πολλές μορφές, όπως στους φραγμούς που εμπόδισαν ανθρώπους να έχουν πρόσβαση στα στοιχειώδη δικαιώματά τους. Σε χώρες από τη Φιλανδία μέχρι την Κύπρο, οι Ρομά συνέχισαν να μειονεκτούν εντονότατα σε καίριους τομείς της ζωής, όπως είναι η στέγαση, η απασχόληση, η παιδεία και οι ιατρικές υπηρεσίες. Σε χώρες της πρώην Γιουγκοσλαβίας, μεγάλα πλήθη ανθρώπων, που επιζητούν να ξαναφτιάξουν τη ζωή τους αφ' ότου εκτοπίστηκαν από τον πόλεμο, συνέχισαν να αντιμετωπίζουν διακρίσεις για λόγους εθνότητας, ιδίως όσον αφορά την απόκτηση απασχόλησης, παιδείας και υγειονομικής μέριμνας. Η μεταχείριση των ανθρώπων με διανοητικές αναπηρίες συνέχισε να αποτελεί αίσχος σε πολλές περιοχές. Στη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, οι συνθήκες διαβίωσης και η έλλειψη φροντίδας σε ορισμένα νοσοκομεία και οίκους κοινωνικής μέριμνας ήταν τόσο αξιοθρήνητες, ώστε ισοδυναμούσαν με απάνθρωπη και ταπεινωτική μεταχείριση. Στη Σλοβακία και την Τσεχία συνέχισαν να χρησιμοποιούνται σε ορισμένα ιδρύματα κρεβάτια-κλουβιά ως μέθοδος ακινητοποίησης. Οι διακρίσεις συνέχισαν να υπάρχουν επίμονα και αλλού, όπως στην Ιρλανδία, όπου η νομοθεσία περί αναπηρίας που θεσπίστηκε το 2004 δεν είχε ως βάση τα δικαιώματα, παρά τις προηγούμενες υποσχέσεις της κυβέρνησης.

Ο ρατσισμός από μέλη των σωμάτων ασφαλείας συνεχίστηκε, ως φόντο στις παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων κατά την απονομή δικαιοσύνης. Μέλη της κοινότητας των Ρομά, μετανάστες και αιτούντες άσυλο ήταν ανάμεσα στους στόχους ρατσιστικών ύβρεων και κακομεταχείρισης. Οι δράστες σπάνια οδηγήθηκαν στη δικαιοσύνη.

Η μισαλλοδοξία για τους άλλους και τις ταυτότητές τους ήταν επίσης εμφανής στη συμπεριφορά ιδιωτών και οργανώσεων. Στη Γαλλία, άτομα που εκλαμβάνονταν ως μετανάστες ή Μουσουλμάνοι υποβλήθηκαν σε κύματα ρατσιστικής βίας στην Κορσική. Άτομα εβραϊκής καταγωγής και τα σύμβολα της ταυτότητάς τους δέχτηκαν επιθέσεις σε χώρες όπως το Βέλγιο, η Γαλλία και η Ουκρανία. Ομάδες «σκίνχεντ» στη Ρωσία υπέβαλαν αλλοδαπούς φοιτητές σε επιθέσεις φυλετικού μίσους. Λεσβίες, ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι και τρανσεξουαλικοί άνθρωποι στην Πολωνία δέχτηκαν επιθέσεις σε πορείες τους που ζητούσαν μεγαλύτερο σεβασμό για τα δικαιώματα των σεξουαλικών μειονοτήτων.

Πολλές κυβερνήσεις δεν διέθεταν την πολιτική βούληση να προλάβουν, να διερευνήσουν και να διώξουν ποινικώς τέτοιες επιθέσεις ενεργά και με τη δέουσα επιμέλεια. Στη Γεωργία, εκατοντάδες άνθρωποι που επιτέθηκαν σε θρησκευτικές μειονότητες έμειναν ατιμώρητοι. Στο Κοσσυφοπέδιο, ορισμένοι τοπικοί αστυνομικοί κατηγορήθηκαν για επίσημη συνηνοχή σε περιστατικά κατά τις εκτεταμένες επιθέσεις μεταξύ των εθνοτήτων που ξέσπασαν σε ολόκληρη την επαρχία τον Μάρτιο. Οι αρχές –περιλαμβανομένων των διεθνών αποσπασμάτων ασφαλείας– απέτυχαν να προσφέρουν επαρκή προστασία στις μειονοτικές κοινότητες σε ορισμένες περιοχές κατά τη διάρκεια των συγκρούσεων. Σε επίπεδο Ε.Ε. υπήρξε επίμονη παράλειψη να τεθεί ξανά στο νομοθετικό πρόγραμμα η ποινικοποίηση του ρατσισμού και της ξενοφοβίας.

Καταπατήσεις από κρατικά όργανα και ατιμωρησία

Βασανιστήρια και κακομεταχείριση, συχνά για λόγους φυλής, αναφέρθηκαν σε ολόκληρη την περιοχή, όπως στο Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ελλάδα και την Ισπανία. Από ανατολή σε δύση, τα κράτη συχνά παρέλειψαν να εφαρμόσουν ή να σεβαστούν δικαιώματα που μπορούσαν να προσφέρουν εγγύηση κατά των καταπατήσεων υπό αστυνομική κράτηση ή προφυλάκιση. Οι αρχές σε αρκετές χώρες δεν επέτρεπαν στους κρατούμενους πρόσβαση σε δικηγόρο από την πρώτη στιγμή της σύλληψης, ή δεν διασφάλισαν αποτελεσματικό και ανεξάρτητο σύστημα, με επαρκείς πόρους, για τη διερεύνηση των καταγγελιών. Η παράλειψη διενέργειας άμεσων, διεξοδικών και αμερόληπτων ερευνών είχε ως αποτέλεσμα να αναφέρεται ως διαδεδομένη η συνεχιζόμενη ατιμωρησία, για όσους ευθύνονται για βασανιστήρια και κακομεταχείριση, σε χώρες όπως η Αλβανία, η Γεωργία, η Μολδαβία, η Ουκρανία, το Ουζμπεκιστάν, η Ρουμανία, η Ρωσία και το Τατζικιστάν. Στην Τουρκία, τα βασανιστήρια και η κακομεταχείριση συνέχισαν να αποτελούν σοβαρή πηγή ανησυχίας παρά τις

θετικές αλλαγές στους κανονισμούς περί κράτησης. Η Τουρκία και πολλά άλλα κράτη δεν διέθεταν ανεξάρτητους μηχανισμούς ελέγχου για τη διερεύνηση τέτοιων μοτίβων καταπατήσεων. Συνεχίστηκαν οι αναφορές ότι η αστυνομία στη Βουλγαρία, την Πολωνία και τη Ρουμανία χρησιμοποίησαν πυροβόλα όπλα κατά παράβαση των διεθνών προτύπων περί υπερβολικής βίας, μερικές φορές με θανατηφόρα αποτελέσματα. Σε πολλές χώρες, οι συνθήκες στις φυλακές, καθώς και σε κρατητήρια για αιτούντες άσυλο και για μετανάστες χωρίς άδεια, ήταν σκληρές και ταπεινωτικές.

Στα δυτικά Βαλκάνια, παρ' όλο που υπήρξαν κάποιες εγχώριες ποινικές διώξεις για εγκλήματα πολέμου, η έλλειψη πολιτικής βούλησης και οι ελλείψεις των εγχώριων συστημάτων απονομής δικαιοσύνης οδήγησαν σε συνεχιζόμενη και διαδεδομένη ατιμωρησία για τις παραβιάσεις κατά τον πόλεμο. Ορισμένοι ύποπτοι για εγκλήματα πολέμου μεταβιβάστηκαν στην επιμέλεια του Διεθνούς Ποινικού Δικαστηρίου για την πρώην Γιουγκοσλαβία, άλλοι όμως συνέχισαν να διαφεύγουν τη σύλληψη, μερικοί με την προστασία, κατά τα φαινόμενα, των αρχών στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, την Κροατία και τη Σερβία-Μαυροβούνιο. Χιλιάδες «εξαφανίσεις» που διαπράχθηκαν κατά τον πόλεμο του 1991-1995, καθώς και άλλες από τις συγκρούσεις στο Κοσσυφοπέδιο και την ΠΓΔ Μακεδονίας, παρέμειναν ανεξιχνίαστες – όπως συνέβη και με τις «εξαφανίσεις» προσωπικοτήτων της αντιπολίτευσης και δημοσιογράφων στη Λευκορωσία και την Ουκρανία.

Καταστολή της διαφωνίας

Η αστική, πολιτική και θρησκευτική διαφωνία έγινε αντικείμενο συστηματικής και συχνά βίαιης καταστολής στη Λευκορωσία, το Ουζμπεκιστάν και το Τουρκμενιστάν. Διαδηλώσεις απαγορεύτηκαν, και ειρηνικοί διαδηλωτές τέθηκαν υπό κράτηση και συχνά υπέστησαν κακομεταχείριση, σε σειρά χωρών μεταξύ των οποίων στην Τουρκία και την Ουκρανία. Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισαν να αντιμετωπίζουν παρεμπόδιση, εκφοβισμό και απειλές στη Λευκορωσία, το Ουζμπεκιστάν, την Τουρκία και το Τουρκμενιστάν. Στη Ρωσία, ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και άλλοι, που αναζητούσαν δικαιοσύνη μέσω του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε σχέση με τη σύγκρουση στην Τσετσενία, βίωσαν παρενοχλήσεις και βασανιστήρια. Μερικοί πλήρωσαν με τη ζωή τους. Στο Τουρκμενιστάν, ορισμένοι επικριτές της κυβέρνησης αναγκάστηκαν να αυτοεξοριστούν και οι συγγενείς τους έγιναν στόχος των προσπαθειών φίμωσης της διαφωνίας.

Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, μερικά κράτη επέδειξαν πενιχρή ανεκτικότητα για τη συνείδηση εκείνων που έχουν αντίρρηση στην υποχρεωτική στρατιωτική θητεία. Κατά παράβαση των διεθνών υποχρεώσεων, η Αρμενία, το Τουρκμενιστάν και η Φινλανδία φυλάκιζαν εκείνους, που η συνείδησή τους δεν τους επέτρεπε να υπηρετήσουν. Άλλα κράτη, όπως η Ελλάδα, η Κύπρος και η Λιθουανία, διατήρησαν τη νομοθεσία που καθιστά την εναλλακτική θητεία τιμωρητική επιλογή.

Βία κατά των γυναικών

Τα ανθρώπινα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών συνέχισαν να δέχονται επιθέσεις σε ολόκληρη την περιοχή. Η βία στην οικογένεια θεωρείται ακόμα από πολλές κυβερνήσεις ότι ανήκει στην «ιδιωτική σφαίρα» – βολική δικαιολογία σε πολλές περιπτώσεις για τις παραλείψεις να προσδιοριστεί η ενδοοικογενειακή βία ως ζήτημα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να διατεθούν οι αντίστοιχοι πόροι. Από τη δύση ως την ανατολή υπήρξαν τεκμηριωμένες παραλείψεις να παρασχεθεί υποστήριξη σε γυναίκες που είχαν επιζήσει από τη βία στην οικογένεια ή να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητος πρόσβαση στη δικαιοσύνη, την επανόρθωση και την αποζημίωση. Μερικά κράτη δεν θέσπισαν ή δεν εφάρμοσαν επαρκώς τέτοιες στοιχειώδεις διατάξεις, όπως η περιεκτική προστασία και οι διαταγές συγκράτησης κατά των βιαιοπραγούντων ή τα κατάλληλα καταφύγια για τις επιζώσες βίας.

Η εμπορία ανθρώπινων όντων, περιλαμβανομένων γυναικών και κοριτσιών για καταναγκαστική πορνεία, συνέχισε να πλήττει τις περισσότερες χώρες σε ολόκληρη την περιοχή. Στο Κοσσυφοπέδιο, που διοικείται από τα Η.Ε., στους πελάτες αναφέρεται ότι συγκαταλέγονται διεθνείς αστυνομικοί και στρατιώτες, ενώ οι γυναίκες και τα κορίτσια –που ξυλοκοποούνται, βιάζονται και ουσιαστικά φυλακίζονται από τους ιδιοκτήτες τους– είναι συχνά πολύ φοβισμένες για να δραπετεύσουν. Οι επιζώσες αυτής της μορφής δουλείας δεν βοηθήθηκαν από πολλά κράτη που έχουν τη δύναμη και την υποχρέωση να πετύχουν κάτι καλύτερο. Αν και πολλές φωνές συνέχισαν να πιέζουν ώστε οι κρατικές ενέργειες κατά της εμπορίας ανθρώπων να εδράζονται

στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, και όχι να εκφράζονται μέσα από ένα πρόγραμμα που έχει ως κινητήριο δύναμη το οργανωμένο έγκλημα και την παράνομη μετανάστευση, οι γυναίκες θύματα εμπορίας συνέχισαν να προδίδονται από τις αρχές και τα δικαστικά συστήματα στις χώρες προέλευσης, εμπορίας και προορισμού. Η Μολδαβία, για παράδειγμα, συνέχισε να αποτελεί πηγή γυναικών και κοριτσιών θυμάτων εμπορίας για καταναγκαστική πορνεία – οι πιο ευάλωτες αναφέρεται ότι είναι οι γυναίκες που προσπαθούν να διαφύγουν από την ενδοοικογενειακή βία και τα παιδιά που εγκαταλείπουν την ιδρυματική μέριμνα. Όμως οι γυναίκες εξαιρούνται από την ποινική δίωξη στη Μολδαβία, για εγκλήματα που είναι συνέπεια της εμπορίας τους, μόνο εφ' όσον συνεργαστούν με τα τις διωκτικές υπηρεσίες. Στο Βέλγιο, χώρα προορισμού όπου η εμπορία για καταναγκαστική πορνεία αναφέρεται ότι συνέχισε να αυξάνεται, η χορήγηση αδειών παραμονής είχε ως προϋπόθεση αυτή τη συνεργασία – σύμφωνα και με τη νομοθεσία της Ε.Ε.

Ένα δυνάμει θετικό βήμα για την ενίσχυση του σεβασμού για τα ανθρώπινα δικαιώματα των θυμάτων εμπορίας ήταν το σχέδιο Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της Εμπορίας Ανθρώπων, που συζητήθηκε κατά το 2004. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις συνέχισαν να αγωνίζονται για να ενισχυθούν οι διατάξεις του.

Θανατική ποινή

Υπήρξαν ορισμένες θετικές κινήσεις στο θέμα της θανατικής ποινής, ενισχύοντας την τάση της περιφέρειας προς κατάργησή της. Η ελληνική Βουλή ενέκρινε την κατάργηση της θανατικής ποινής για όλα ανεξαιρέτως τα εγκλήματα. Το Τατζικιστάν κήρυξε μορατόριουμ στις θανατικές ποινές και τις εκτελέσεις. Στη Λευκορωσία, το Συνταγματικό Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι πλήθος διατάξεων του Ποινικού Κώδικα, που σχετίζονται με τη θανατική ποινή, είναι ασύμβατες με το Σύνταγμα και το διεθνές δίκαιο, ανοίγοντας έτσι τον δρόμο –εφ' όσον υπάρξει η πολιτική βούληση– για την κατάργηση της θανατικής ποινής ή, έστω, μορατόριουμ.

Εντούτοις, η Λευκορωσία –μαζί με το Ουζμπεκιστάν και το Τατζικιστάν πριν το δικό του μορατόριουμ– συνέχιζαν να είναι οι τελευταίοι δήμιοι της ευρωπαϊκής ηπείρου. Επιπλέον, τόσο το Ουζμπεκιστάν όσο και το Τατζικιστάν περιφρόνησαν κατά τη διάρκεια του έτους τις διεθνείς δεσμεύσεις τους αγνοώντας τα αιτήματα της Επιτροπής Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων των Η.Ε. να αναστείλουν εκτελέσεις. Στο Τατζικιστάν, τέσσερις άνδρες εκτελέστηκαν μυστικά λίγες μόλις ημέρες πριν το μορατόριουμ. Σε δύο από αυτές τις περιπτώσεις η Επιτροπή είχε ζητήσει να ανασταλεί η εκτέλεση ενόσω εξετάζε ισχυρισμούς για άδικες δίκες και βασανιστήρια. Το Ουζμπεκιστάν εκτέλεσε τουλάχιστον τέσσερις άνδρες των οποίων οι υποθέσεις τελούσαν υπό εξέταση για παρόμοιους λόγους. Ο συνολικός αριθμός των ανθρώπων που εκτελούνται ετησίως στο Ουζμπεκιστάν –στο πλαίσιο ενός συστήματος ποινικής δικαιοσύνης που έχει καταστεί σοβαρά ελαττωματικό εξ αιτίας της διαδεδομένης διαφθοράς και της παράλειψης των δικαστηρίων να διερευνήσουν τους ισχυρισμούς περί βασανιστηρίων– παρέμεινε μυστικός αλλά πιστεύεται ότι ανήλθε σε πολλές δεκάδες. Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, το μετασοβιετικό πέπλο μυστικότητας στα κράτη που εκτελούν δεν κάλυψε απλώς τα στατιστικά στοιχεία, αλλά σαβάνωσε τις ζωές των θανατοποινιτών και των συγγενών τους: ούτε οι μεν, ούτε οι δε πληροφορήθηκαν εκ των προτέρων την ημερομηνία των εκτελέσεων. Οι αρχές αρνήθηκαν στις οικογένειες τις σορούς των εκτελεσμένων συγγενών τους, ακόμα και τη γνώση του τόπου όπου έχουν ταφεί.

Δράση για τα ανθρώπινα δικαιώματα

Ενώ πολλές κυβερνήσεις συνέχισαν να αγνοούν τις ανησυχίες και τις συστάσεις περιφερειακών και άλλων διεθνών οργανισμών, που είναι επιφορτισμένοι με κάποιον ρόλο στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αυτά τα όργανα συνέχισαν να ενισχύουν τις εγγυήσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Ως μέρος της συμβολής τους στην καταπολέμηση του ρατσισμού, ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη συνέχισε να αναδεικνύει το ζήτημα μέσω μιας σειράς συγκεκριμένων συναντήσεων και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας εξέδωσε συστάσεις γενικής πολιτικής για τον αγώνα κατά του αντισημιτισμού και για την καταπολέμηση του ρατσισμού στη μάχη κατά της «τρομοκρατίας». Περιφερειακά όργανα και μηχανισμοί, όπως ο Επίτροπος Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης, προέβησαν επίσης σε ενέργειες κατά της παράλειψης των κρατών να βελτιώσουν ή να σεβαστούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης απέρριψε με αυτό το σκεπτικό το αίτημα της Λευκορωσίας να

αποκατασταθεί η ιδιότητά της ως ειδικού προσκεκλημένου, ενώ η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης αποφάσισε να περικόψει τη βοήθεια και τις επενδύσεις προς το Ουζμπεκιστάν διότι δεν κάλυψε τα κριτήρια ανθρωπίνων δικαιωμάτων της τράπεζας.

Η Ε.Ε. ενσωμάτωσε τον Καταστατικό Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στη νέα συνταγματική συνθήκη και αποφάσισε να δημιουργήσει υπηρεσία ανθρωπίνων δικαιωμάτων της Ε.Ε. Αυτές οι εξελίξεις πρέπει να αποτελέσουν κίνητρο για να αλλάξει η στάση επανάπαυσης της Ε.Ε. όσον αφορά την τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων εντός των συνόρων της. Θετική νότα ήταν επίσης η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για νομοθεσία περί διαδικαστικών δικαιωμάτων στις ποινικές δίκες, αν και υπήρξαν φόβοι ότι το περιεχόμενο της πρότασης θα αποδυναμωνόταν ενδεχομένων στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των κρατών-μελών της Ε.Ε.

Ισχυρή πολιτική βούληση να οδηγηθούν οι μεταρρυθμίσεις σε θετική κατεύθυνση παρατηρήθηκε κατά τη διάρκεια του έτους στην Τουρκία. Παρ' όλο που η εφαρμογή τους ήταν άنيση και ορισμένες φορές συνάντησε αντιστάσεις, η κυβέρνηση πέρασε πολλές σημαντικές συνταγματικές και νομικές αλλαγές για να πετύχει συμφωνία για την έναρξη διαπραγματεύσεων για ένταξη στην Ε.Ε. Η δύναμη της κοινωνίας των πολιτών να κινητοποιείται για να πετύχει αλλαγές ήταν επίσης εμφανής, από την πλατφόρμα ακτιβισμού που προσέφερε το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Φόρουμ στο Λονδίνο τον Νοέμβριο, μέχρι τους δρόμους της Ουκρανίας κατά τις προεδρικές εκλογές τον επόμενο μήνα. Οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εν όψει απειλών, εκφοβισμού και κρατήσεων, συνέχισαν με αποφασιστικότητα το έργο τους, εμπνέοντας τους άλλους και επιτυγχάνοντας αποτελέσματα.

Περιφερειακές εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας

- *Ανοικτή επιστολή προς την Ιρλανδική Προεδρία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (AI Index: IOR 61/002/2004)*
- *Σχόλια της Διεθνούς Αμνηστίας για την Ενδιάμεση Έκθεση Πεπραγμένων: Εγγυήσεις για την μακροπρόθεσμη αποτελεσματικότητα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (AI Index: IOR 61/005/2004)*
- *Ανησυχίες στην Ευρώπη και την Κεντρική Ασία, Ιούλιος-Δεκέμβριος 2003 (AI Index: EUR 01/001/2004)*
- *Ευρώπη και Κεντρική Ασία: Σύνοψη των ανησυχιών της Διεθνούς Αμνηστίας στην περιοχή, Ιανουάριος-Ιούνιος 2004 (AI Index: EUR 01/005/2004)*
- *Ανοικτή επιστολή: Για την περίπτωση που η Διάσκεψη Κορυφή της Ε.Ε. στις 4-5 Νοεμβρίου 2004 θα υιοθετήσει το Πρόγραμμα της Χάγης 'ενισχύοντας την ελευθερία, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη' στην Ε.Ε. (AI Index: EUR 01/006/2004)*
- *Λευκορωσία και Ουζμπεκιστάν: Οι τελευταίοι δήμιοι – Η τάση προς την κατάργηση στον πρώην σοβιετικό χώρο (AI Index: EUR 04/009/2004)*

ΜΕΣΗ ΑΝΑΤΟΛΗ & ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Κυριότερα σημεία της Ετήσιας Έκθεσης 2005 της Διεθνούς Αμνηστίας Γεγονότα που καταγράφηκαν κατά το 2004

Οι κατάφωρες και πολλαπλές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, περιλαμβανομένων των φόνων εκατοντάδων αμάχων σε ένοπλες συγκρούσεις και σε κρούσματα πολιτικής βίας, συνεχίστηκαν ατιμωρητί σε ολόκληρη την περιοχή. Πολιτικές μεταρρυθμίσεις και μεταρρυθμίσεις για ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων συζητήθηκαν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο, με σημαντική συμβολή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών, συγγραφέων και δημοσιογράφων. Ο Σύνδεσμος Αραβικών Κρατών υιοθέτησε αναθεωρημένη εκδοχή του Αραβικού Καταστατικού Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Η πολιτική κατάσταση και η κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισαν να προσελκύουν διεθνή προσοχή. Τον Ιούνιο η διάσκεψη κορυφής G8 των κυριότερων βιομηχανοποιημένων κρατών προσυπέγραψε ένα σχέδιο «σύμπραξης» που πρότειναν οι ΗΠΑ, την Πρωτοβουλία της Ευρύτερης Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής, η οποία υπόσχεται υποστήριξη για «δημοκρατικές, κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις που εκπορεύονται από [την] περιοχή» και για «αποτελεσματικές εγγυήσεις στους τομείς των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών». Η Πρωτοβουλία συνάντησε ένα μίγμα σκεπτικισμού και ενδιαφέροντος μεταξύ των κυβερνήσεων και της κοινωνίας των πολιτών. Οι μη κυβερνητικές οργανώσεις (ΜΚΟ), σε συνάντηση που πραγματοποίησαν παράλληλα με επόμενη συνάντηση των G8 τον Δεκέμβριο στο Μαρόκο, πίεσαν για αποτελεσματικότερο μηχανισμό για την επίτευξη μεταρρυθμίσεων. Οι ΜΚΟ συνέστησαν οι μεταρρυθμίσεις να είναι γνήσιες και χωρίς αποκλεισμούς και οι G8 να διατυπώσουν ισχυρή θέση, συλλογικά και ως μεμονωμένα κράτη, για την πρόοδο προς τη δημοκρατία στην περιοχή. Κάλεσαν τους G8 να συμμετάσχουν στην επίβλεψη των εκλογών και να ασκήσουν πίεση στις κυβερνήσεις της περιοχής να σταματήσουν να παρενοχλούν τις ΜΚΟ.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέχισε να συνεργάζεται με τα κράτη της περιοχής μέσω των Συμφωνιών Ευρω-Μεσογειακής Συνεργασίας και μέσω του διαλόγου με το Ιράν, τη Λιβύη και τα κράτη του Κόλπου. Στα Η.Ε., τον Νοέμβριο η Γενική Συνέλευση υιοθέτησε ψήφισμα για τα ανθρώπινα δικαιώματα στο Ιράν. Σε συμβουλευτική του γνωμοδότηση, το Διεθνές Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι η ανέγερση φράχτη / τείχους μέσα στην κατεχόμενη Δυτική Όχθη από το Ισραήλ είναι παράνομη βάσει του διεθνούς δικαίου.

Ένοπλες συγκρούσεις και ατιμωρησία

Οι άμαχοι υπέστησαν τον κύριο όγκο των απωλειών καθώς εντάθηκε ο πόλεμος στο Ιράκ και αυξήθηκε ο φόρος αίματος. Δεκάδες χιλιάδες άνδρες, γυναίκες και παιδιά αναφέρεται ότι σκοτώθηκαν ή τραυματίστηκαν από την έναρξη της ένοπλης σύγκρουσης τον Μάρτιο του 2003. Τόσο οι υπό αμερικανική ηγεσία δυνάμεις κατοχής όσο και οι ένοπλες ομάδες που δρουν στο Ιράκ –συχνά με δεδηλωμένο σκοπό την αντίσταση στην ξένη κατοχή– συνέχισαν να παραβιάζουν το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα και το διεθνές ανθρωπιστικό δίκαιο ατιμωρητί.

Ολόκληρο το έτος υπήρξαν αναφορές ότι πολλές δεκάδες άμαχοι φονεύθηκαν παράνομα από τις υπό αμερικανική ηγεσία δυνάμεις κατά τη διάρκεια βομβαρδισμών στη Φαλούτζα, τη Νατζάφ και τη Σαμάρρα και σε διάφορες επιχειρήσεις στη Βαγδάτη. Πριν τη μεταβίβαση της εξουσίας σε προσωρινή ιρακινή κυβέρνηση τον Ιούνιο και εν όψει των γενικών εκλογών που είχαν προγραμματιστεί για τον Ιανουάριο του 2005, ένοπλες ομάδες ενέτειναν τις επιθέσεις εναντίον των υπό αμερικανική ηγεσία δυνάμεων, νεοσυλλέκτων της αστυνομίας και του στρατού του Ιράκ, υπαλλήλων της κυβέρνησης και επαγγελματιών. Εκατοντάδες άμαχοι φονεύθηκαν σε αδιάκριτες ή ευθείες επιθέσεις από ένοπλες ομάδες, όπως ήταν οι επιθέσεις εναντίον Σιιτών επισκεπτών στα ιερά τεμένη στη Βαγδάτη και την Καρμπάλα τον Φεβρουάριο. Πολλές δεκάδες όμηροι, περιλαμβανομένων Ιρακινών, αλλοδαπών μελών οργανισμών βοήθειας, δημοσιογράφων και εργολάβων ασφαλείας, απήχθησαν από ένοπλες ομάδες και δεκάδες φονεύθηκαν. Αν και σε αρκετές υποθέσεις ομηρίας προβλήθηκαν πολιτικές απαιτήσεις, για την αποχώρηση των ξενων στρατευμάτων ή εταιριών, για παράδειγμα, άλλοι όμηροι φαίνεται ότι απήχθησαν για να αποσπαστούν λύτρα.

Αυξανόμενος αριθμός Παλαιστινίων σκοτώθηκαν και κατοικίες καταστράφηκαν από τον ισραηλινό στρατό στα παλαιστινιακά Κατεχόμενα Εδάφη. Περίπου 700 Παλαιστίνιοι έχασαν τη ζωή τους, μεταξύ των οποίων περίπου 150 παιδιά. Οι περισσότεροι φονεύθηκαν παράνομα, από απερίσκεπτους πυροβολισμούς, πυρά πυροβολικού ή αεροπορικές επιθέσεις εναντίον προσφυγικών καταυλισμών και άλλων πυκνοκατοικημένων περιοχών σε ολόκληρη τη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Οι ισραηλινές δυνάμεις συνέχισαν να πραγματοποιούν εξωδικαστικές εκτελέσεις μελών και ηγετών της Χαμάς και άλλων παλαιστινιακών ομάδων, στις οποίες συχνά φονεύθηκαν ή τραυματίστηκαν περαστικοί. Περίπου 109 Ισραηλινοί, οι περισσότεροι άμαχοι και μεταξύ τους οκτώ παιδιά, φονεύθηκαν από παλαιστινιακές ένοπλες ομάδες σε βομβιστικές επιθέσεις αυτοκτονίας, πυροβολισμούς και επιθέσεις με πυρά όλμου στο εσωτερικό του Ισραήλ και στα Κατεχόμενα Εδάφη.

Η καθημερινή καταστροφή παλαιστινιακών κατοικιών, γης και περιουσιών στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας εντάθηκε, στο μεγαλύτερο κύμα κατεδαφίσεων κατοικιών στη Λωρίδα της Γάζας από την έναρξη της *ιντιφάντα* (εξέγερσης). Τον Μάιο ο ισραηλινός στρατός κατέστρεψε περίπου 300 κατοικίες και προκάλεσε ζημιές σε περίπου 270 άλλες σε προσφυγικό καταυλισμό στη Ράφα, αφήνοντας άστεγους σχεδόν 4.000 Παλαιστίνιους. Στη Δυτική Όχθη, το Ισραήλ συνέχισε να ανεγείρει φράχτη / τείχος μήκους 600 χιλιομέτρων, περικυκλώνοντας και αποκόπτοντας παλαιστινιακές πόλεις και χωριά, παρά την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου. Ο φράχτης / τείχος και εκατοντάδες σημεία ελέγχου και οδοφράγματα του ισραηλινού στρατού σε ολόκληρη την έκταση των Κατεχόμενων Εδαφών συνέχισαν να παρεμποδίζουν ή να αποκλείουν την πρόσβαση των Παλαιστινίων στη γη τους, τους χώρους εργασίας τους, καθώς και στην παιδεία, την υγεία και άλλες ζωτικές υπηρεσίες.

Πολιτική βία και ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας»

Οι παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισαν να δικαιολογούνται με την επίκληση του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» καθώς οι δυνάμεις ασφαλείας σε ολόκληρη την περιοχή αντιδρούσαν σε επιθέσεις ενόπλων ομάδων, τις οποίες κατηγορήσαν για δεσμούς με την αλ-Κάιντα. Δεκάδες άνθρωποι, μεταξύ των οποίων παιδιά, φονεύθηκαν στη Σαουδική Αραβία καθώς ένοπλες ομάδες πραγματοποίησαν βομβιστικές επιθέσεις, συλλήψεις ομήρων και στοχευμένους φόνους δυτικών υπηκόων. Βομβιστικές επιθέσεις αφαίρεσαν τη ζωή περισσότερων από 30 αμάχων και τραυμάτισαν περισσότερους από 100 άλλους, οι περισσότεροι εκ των οποίων Ισραηλινοί τουρίστες, στην Τάμπα, στην περιοχή του Σινά στην Αίγυπτο. Στην Υεμένη υπήρξαν αναφορές ότι εκατοντάδες άνθρωποι φονεύθηκαν, οι περισσότεροι ως αποτέλεσμα υπερβολικής βίας από τις δυνάμεις ασφαλείας, σε συγκρούσεις με οπαδούς του Χουσαΐν Μπαντρ αλ-Ντιν αλ-Χούθι, κληρικού από την κοινότητα Ζαΐντι.

Πολλές δεκάδες άνθρωποι τέθηκαν υπό κράτηση σε διάφορες χώρες της περιοχής ως ύποπτοι για «τρομοκρατικές» ενέργειες ή για δεσμούς με ένοπλες αντικυβερνητικές ομάδες. Εκατοντάδες παρέμειναν υπό κράτηση, στερούμενοι τα στοιχειώδη δικαιώματά τους, μετά τη σύλληψή τους τα προηγούμενα χρόνια για παρόμοιους λόγους. Άδικες δίκες πολλών δεκάδων υπόπτων με την κατηγορία της «τρομοκρατίας» αναφέρθηκαν στο Μαρόκο, τη Σαουδική Αραβία, την Τυνησία και την Υεμένη. Στην Αλγερία, τη Λιβύη και την Τυνησία, τα βασανιστήρια συνέχισαν να αποτελούν πηγή ανησυχίας καθώς ο «πόλεμος κατά της τρομοκρατίας» χρησιμοποιήθηκε για να δικαιολογηθούν αυθαίρετες συλλήψεις και άδικες δίκες.

Τα κράτη συνέχισαν να συνεργάζονται σε επιχειρήσεις ασφαλείας, επίσης ως μέρος του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας». Αναφέρθηκε ότι ύποπτοι, που κρατούνταν για λόγους ασφαλείας, μεταβιβάστηκαν μεταξύ του Ιράν, της Σαουδικής Αραβίας, της Υεμένης και άλλων κρατών του Κόλπου χωρίς να ληφθούν δεόντως υπ' όψη οι κίνδυνοι παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στις χώρες υποδοχής. Όσοι κρατούνταν ή εκδόθηκαν στο πλαίσιο του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» διέτρεχαν κίνδυνο αυθαίρετης σύλληψης, βασανιστηρίων, κακομεταχείρισης και άδικης δίκης. Τα κράτη της περιοχής συνέχισαν να εφαρμόζουν την Αραβική Σύμβαση για την Καταστολή της Τρομοκρατίας, του 1998, η οποία στερείται εγγυήσεων κατά των βασανιστηρίων, της άδικης δίκης και άλλων παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Δεκάδες κρατούμενοι απελευθερώθηκαν από το κέντρο κράτησης των ΗΠΑ στον Κόλπο του Γουαντάναμο στην Κούβα, ενώ σε άλλες χώρες επιστράφηκαν στις χώρες προέλευσής τους, όπως το Κουβέιτ, το Μαρόκο και η Υεμένη.

Δικαιώματα των γυναικών και βία κατά των γυναικών

Η συζήτηση για τα δικαιώματα των γυναικών αυξήθηκε σε επίσημο επίπεδο και στην κοινωνία των πολιτών. Ο νέος Οικογενειακός Κώδικας που εκδόθηκε στο Μαρόκο βελτίωσε σημαντικά το νομικό πλαίσιο για τα δικαιώματα των γυναικών. Γυναικείες ομάδες και ΜΚΟ συνέχισαν να πιέζουν για την αυξημένη συμμετοχή των γυναικών στα δημόσια πράγματα και για μια πιο ρωμαλέα προσέγγιση στη βία κατά των γυναικών.

Στο Ιράκ, το Ισραήλ και τα Κατεχόμενα Εδάφη, η βία κατά των γυναικών ήταν άμεσα συνδεδεμένη με τη σύγκρουση, ή οξύνθηκε από την ευκολία απόκτησης όπλων και την κοινωνική διάλυση του πολέμου. Σε ολόκληρη την περιοχή, η βία στο σπίτι και την οικογένεια διαιωνίστηκε από την απραξία του κράτους, την ανεπαρκή ή με διακρίσεις νομοθεσία και τις κοινωνικές προκαταλήψεις. Οι γυναίκες στο Ιράν αντιμετώπισαν διακρίσεις στα δικαστήρια και, σε τουλάχιστον μία περίπτωση το 2004, ένα κορίτσι κάτω των 18 ετών εκτελέστηκε μετά από σκανδαλωδώς προβληματική δίκη.

Πρόσφυγες και μετανάστες

Στις περισσότερες χώρες της περιοχής, δεν υπήρξε κανένα νομικό καθεστώς για την προστασία των προσφύγων και των αιτούντων άσυλο. Η επικύρωση της Σύμβασης του 1951 για τους Πρόσφυγες ή του Πρωτοκόλλου της του 1967 παρέμεινε περιορισμένη, καθώς οι μόνες χώρες που μετέχουν σε αυτά τα θεσμικά κείμενα είναι η Αίγυπτος, η Αλγερία, το Ιράν, το Ισραήλ, το μαρόκο, η Τυνησία και η Υεμένη.

Οι περιοριστικές πολιτικές μετανάστευσης σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες είχαν ως αποτέλεσμα οι μετανάστες και οι αιτούντες άσυλο να καταφεύγουν στη βοήθεια κακοποιών λαθροδιακινητών ανθρώπων. Πολυάριθμοι επίδοξοι μετανάστες και αιτούντες άσυλο έχασαν τη ζωή τους σε ατυχήματα με τα πλοία με τα οποία προσπαθούσαν να διασχίσουν τη Μεσόγειο. Τον Οκτώβριο και τον Δεκέμβριο, εκατοντάδες άνθρωποι, οι περισσότεροι βορειοαφρικανικής καταγωγής, απελάθηκαν από την Ιταλία στη Λιβύη με βάση διμερή συμφωνία. Δεν είχαν καμία πρόσβαση στην προστασία της Ύπατης Αρμοστείας των Η.Ε. για τους Πρόσφυγες (UNHCR), ούτε στην Ιταλία, ούτε στη Λιβύη. Σε αρκετές περιπτώσεις καθ' όλο το 2004, η Λιβύη απέλασε μεγάλους αριθμούς ατόμων σε χώρες όπου ενδεχομένως διέτρεχαν κίνδυνο σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, χωρίς να τους παράσχει πρόσβαση στην UNHCR. Οι αλγερινές υπηρεσίες ασφαλείας ανέφεραν ότι συνέλαβαν περίπου 3.500 υπόπτους ως λαθρομετανάστες κατά το πρώτο δεκάμηνο του 2004, οι περισσότεροι από τους οποίους προέρχονταν από χώρες της Αφρικής. Οι περισσότεροι φαίνεται ότι απελάθηκαν σε γειτονικές χώρες ή στις χώρες προέλευσής τους χωρίς καμία σκέψη για τις ανάγκες προστασίας τους. Στο Ιράν, η θέσπιση διδάκτρων για την πρωτοβάθμια εκπαίδευση και η μη ανανέωση των αδειών παραμονής για τους Αφγανούς πρόσφυγες άσκησαν πίεση σε πολλούς από αυτούς να επιστρέψουν στο Αφγανιστάν, όπου οι προϋποθέσεις για μόνιμο, ασφαλή και αξιοπρεπή επαναπατρισμό ενδέχεται να μην ήταν εγγυημένες.

Οι Παλαιστίνιοι πρόσφυγες, μία από τις μεγαλύτερες προσφυγικές ομάδες στον κόσμο, συνέχισαν να υποφέρουν κακουχίες στις χώρες φιλοξενίας τους, ενώ το δικαίωμά τους να επαναπατριστούν παρέμεινε ανεκπλήρωτο. Πολλοί εμποδίστηκαν να λάβουν τη βοήθεια που χρειάζονταν διότι οι πόροι της Υπηρεσίας Αρωγής και Έργων των Η.Ε. για τους Παλαιστίνιους Πρόσφυγες (UNRWA) δεν επαρκούσαν για να καλύψουν τις ανάγκες. Παλαιστίνιοι πρόσφυγες συνέχισαν να υφίστανται ιδιαίτερες κακουχίες στον Λίβανο, όπου οι πολιτικές διακρίσεων υπονόμωσαν την ικανότητά τους να κερδίζουν τα προς το ζην και ουσιαστικά περιόρισαν την πρόσβασή τους σε οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα.

Δικαιοσύνη, ατιμωρησία και θανατική ποινή

Σε ολόκληρη την περιοχή, τα κράτη συνέχισαν να δίνουν ελάχιστη σημασία στις υποχρεώσεις τους με βάση το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Οι αυθαίρετες συλλήψεις και κρατήσεις, τα βασανιστήρια και η κακομεταχείριση, καθώς και οι άδικες δίκες –μερικές φορές ενώπιον εκτάκτων δικαστηρίων– ήταν καθημερινές. Στην Αλγερία, το Ιράν, τη Λιβύη, τη Συρία, την Τυνησία, την Υεμένη και άλλες χώρες, οι αρχές έθεταν τακτικά περιορισμούς στην ελευθερία της έκφρασης και του συνεταιρίζεσθαι ή πραγματοποιούσαν σποραδικές επιχειρήσεις καταστολής, με αποτέλεσμα συχνά την κράτηση κρατουμένων συνείδησης. Πολιτικοί ακτιβιστές συνέχισαν να

αντιμετωπίζουν αυθαίρετη κράτηση ή παρατεταμένη φυλάκιση μετά από άδικες δίκες σε χώρες όπως το Ιράν, η Λιβύη και η Συρία.

Οι δράστες παραβιάσεων ανθρωπίνων δικαιωμάτων συνέχισαν να απολαμβάνουν ολοκληρωτική ατιμωρησία στις περισσότερες χώρες της περιοχής. Ωστόσο, στο Μαρόκο, σε ένα βήμα χωρίς προηγούμενο στην περιοχή, εγκαινιάστηκε Επιτροπή Ισοτιμίας και Συμφιλίωσης για να εξετάσει υποθέσεις «εξαφανίσεων» και αυθαίρετης κράτησης κατά τις προηγούμενες δεκαετίες.

Θανατικές καταδίκες συνέχισαν να επιβάλλονται και να εκτελούνται σε ολόκληρη την περιοχή. Στη Λιβύη και άλλες χώρες επιβλήθηκαν θανατικές ποινές μετά από άδικες δίκες, ενώ στο Ιράν συνέχισε να επιτρέπεται η εκτέλεση παιδιών κάτω των 18 ετών. Οπισθοχώρηση σημειώθηκε στον Λίβανο, όπου έκανε ξανά την εμφάνισή της η θανατική ποινή μετά από πενταετές ντε φάκτο μορατόριουμ, όταν πραγματοποιήθηκαν τρεις εκτελέσεις στις αρχές του έτους. Ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ξεκίνησαν εκστρατεία κατά της επανεμφάνισης της θανατικής ποινής στον Λίβανο. Υπήρξαν δημόσιες συζητήσεις σχετικά με τη θανατική ποινή στην Αίγυπτο και στις περιφερειακές ΜΚΟ ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο Αραβικός Καταστατικός Χάρτης Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Τον Μάιο ο Σύνδεσμος Αραβικών Κρατών υιοθέτησε αναθεωρημένη εκδοχή του Αραβικού Καταστατικού Χάρτη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, το αρχικό κείμενο του οποίου χρονολογείται από το 1994. Στον Καταστατικό Χάρτη αξιοποιήθηκαν προτάσεις διεθνών και περιφερειακών ΜΚΟ, που υποβλήθηκαν σε μια Επιτροπή Εμπειρογνομόνων που συστάθηκε από τον Σύνδεσμο. Η Διεθνής Αμνηστία υπέβαλε συστάσεις για τους περιορισμούς και τις εκπτώσεις δικαιωμάτων, τη θανατική ποινή, τα βασανιστήρια, τα δικαιώματα των γυναικών, την ανεξαρτησία του δικαστικού σώματος και την ελευθερία της έκφρασης. Πολλές από τις συστάσεις της αντικατοπτρίζονται στο τελικό κείμενο που υιοθέτησε ο σύνδεσμος. Ωστόσο, συνέχισαν να υπάρχουν ανησυχίες για διατάξεις του νέου Καταστατικού Χάρτη που είναι ασύμβατες με το διεθνές δίκαιο για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σε αυτές περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, διατάξεις για την επιβολή και εκτέλεση θανατικής ποινής σε ανηλίκους αν αυτό προβλέπεται από τους νόμους του κράτους, καθώς και διατάξεις που προβλέπουν ότι το δικαίωμα στη ζωή υπόκειται σε εκπτώσεις σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Επιπλέον, ο Καταστατικός Χάρτης έμεινε σιωπηλός για το θέμα της σκληρής, απάνθρωπης και ταπεινωτικής τιμωρίας, αν και περιέχει απαγόρευση των βασανιστηρίων.

Υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Οι ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε ολόκληρη την περιοχή συνέχισαν τις προσπάθειές τους να υπερασπιστούν και να προαγάγουν τα ανθρώπινα δικαιώματα. Με την εξάπλωση της δημόσιας συζήτησης για τα ανθρώπινα δικαιώματα εμφανίστηκαν νέες οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα στα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και τη Σαουδική Αραβία, ενώ στο Κουβέιτ αναγνωρίστηκαν επισήμως οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Όμως οι υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τα σχετικά όργανα συνέχισαν να αντιμετωπίζουν περιορισμούς των δραστηριοτήτων τους και της ελευθερίας μετακίνησης. Στα περισσότερα κράτη διέτρεχαν τον κίνδυνο εκφοβισμού και παρενόχλησης. Στην Αίγυπτο, οι αρχές αρνήθηκαν να αναγνωρίσουν επισήμως οργανώσεις για τα ανθρώπινα δικαιώματα και στη συνέχεια άσκησαν ποινική δίωξη στα μέλη τους για «παράνομες δραστηριότητες». Αρκετές κυβερνήσεις συνέχισαν να χρησιμοποιούν το σύστημα ποινικής δικαιοσύνης για να παρενοχλούν και να απειλούν τους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και να περιορίζουν τις δραστηριότητές τους. Κατά το 2004 τέθηκαν αυθαίρετα υπό κράτηση υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Αλγερία, το Ιράν, το Μπαχρέιν, τη Σαουδική Αραβία και τη Συρία. Πολλοί από αυτούς οδηγήθηκαν ενώπιον δικαστηρίων που δεν ανταποκρίνονταν στα διεθνή πρότυπα δίκαιης δίκης. Σε ορισμένες περιπτώσεις, για παράδειγμα στο Ιράκ, οι αρχές δεν πρόσφεραν καμία προστασία στους ακτιβιστές των δικαιωμάτων των γυναικών και άλλους υπερασπιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που δέχτηκαν απειλές κατά της ζωής τους από άτομα η οργανώσεις εξ αιτίας του έργου τους για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

Περιφερειακές πρωτοβουλίες

Τον Μάρτιο, η Διεθνής Αμνηστία πραγματοποίησε περιφερειακή παρουσίαση της παγκόσμιας εκστρατείας της «*Να Σταματήσουμε τη Βία κατά των Γυναικών*» στο Αμμάν της Ιορδανίας. Συμπόσιο έδωσε τη δυνατότητα να συναντηθούν οι συμμετέχοντες από ολόκληρη την περιοχή για να συζητήσουν στρατηγικές νομικών μεταρρυθμίσεων για την ενδυνάμωση των δικαιωμάτων των γυναικών και τον τερματισμό της βίας κατά των γυναικών. Η Διεθνής Αμνηστία έθεσε ανησυχίες σχετικά με το αποτέλεσμα των επιφυλάξεων που έχουν θέσει στη Σύμβαση των Η.Ε. για τις Γυναίκες τα περισσότερα κράτη της περιοχής, επιφυλάξεις οι οποίες ενίσχυσαν τις διακρίσεις κατά των γυναικών και υπονόμισαν την προστασία τους και την ελευθερία τους από τη βία.

Τον Απρίλιο, η Διεθνής Αμνηστία διοργάνωσε Συνδιάσκεψη, σε συνεργασία με τον Εθνικό Οργανισμό για την Υπεράσπιση των Δικαιωμάτων και των Ελευθεριών, μία οργάνωση της Υεμένης. Στους συμμετέχοντες περιλαμβάνονταν περιφερειακοί και διεθνείς δικηγόροι, ακτιβιστές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και συγγενείς θυμάτων καταπατήσεων. Η Συνδιάσκεψη κάλεσε τις κυβερνήσεις των ΗΠΑ και των κρατών του Κόλπου να θέσουν τέρμα στη νομική «μαύρη τρύπα» των υπόπτων «τρομοκρατίας» που κρατούνται από τις ΗΠΑ, περιλαμβανομένων όσων κρατούνται σε μη ανακοινωμένες τοποθεσίες, και να τους χορηγήσουν πλήρη πρόσβαση σε δικηγόρους, συγγενείς και τη Διεθνή Επιτροπή Ερυθρού Σταυρού. Στη συνέχεια συστάθηκε μια Επιτροπή της Σανά (πρωτεύουσας της Υεμένης) για να συνεχίσει το έργο της συνδιάσκεψης και να συντονίσει την ανταλλαγή πληροφόρησης μεταξύ κρατούμενων, δικηγόρων και συγγενών σε διάφορες χώρες.

Περιφερειακές εκθέσεις της Διεθνούς Αμνηστίας

- *Επιφυλάξεις στη Σύμβαση για την Εξάλειψη Κάθε Μορφής Διακρίσεων κατά των Γυναικών: Ενίσχυση της προστασίας των γυναικών από τη βία στην περιοχή της Μέσης Ανατολής και Βόρειας Αφρικής* (AI Index: IOR 51/009/2004)
- *Κόλπος και Αραβική Χερσόνησος: Τα ανθρώπινα δικαιώματα θύμα του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας»* (AI Index: MDE 04/002/2004)